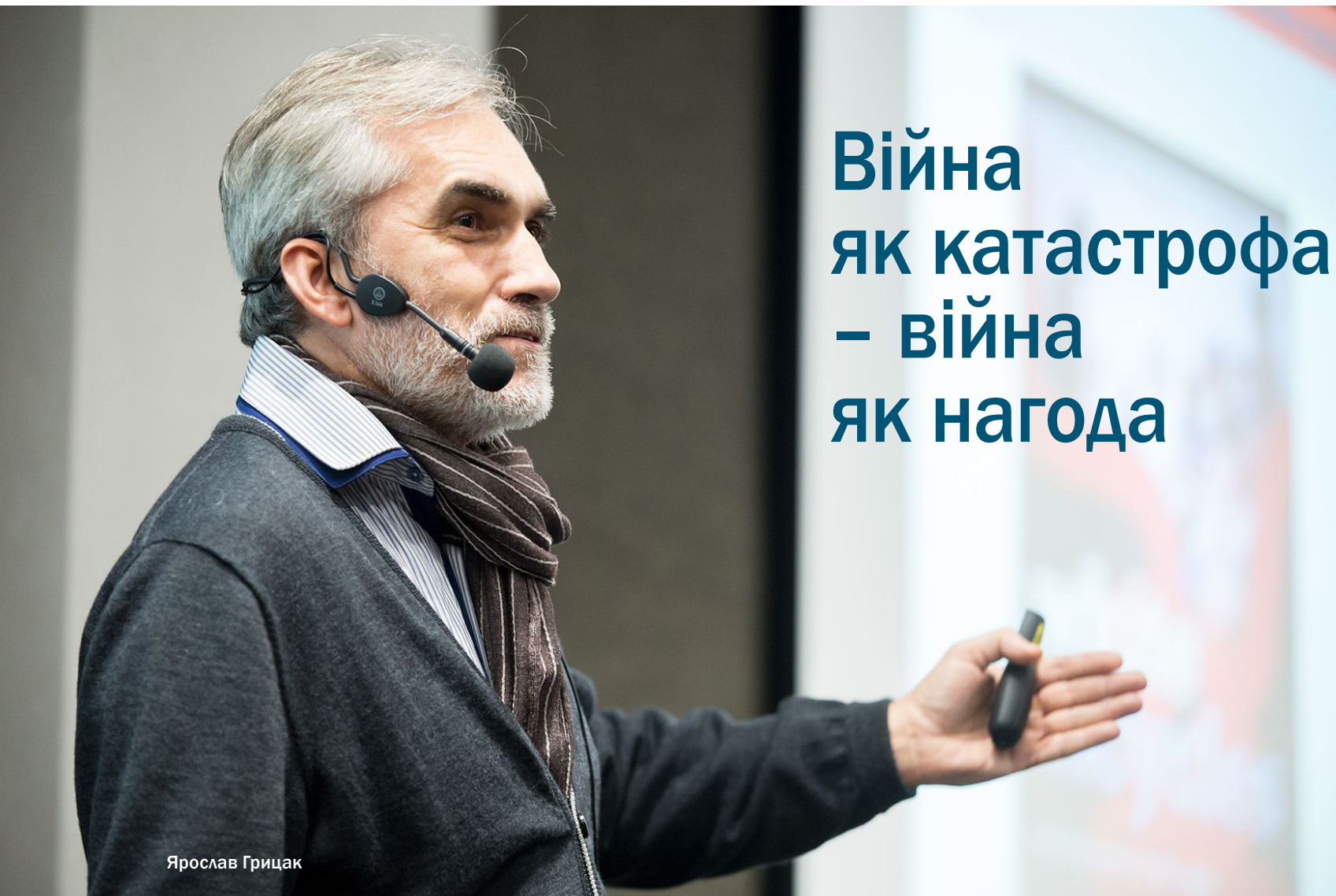

Наше Слово

PIK LXVII № 30 (3389) ВАРШАВА, 24 ЛИПНЯ 2022 РОКУ
ЦІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Ярослав Грицак

Війна як катастрофа – війна як нагода

Фото з фейбук-сторінки героя статті

24 лютого 2022 року росія напала на Україну. Неможливо сказати, скільки ще днів, місяців чи навіть років триватиме ця війна. Але вже зараз можна зробити перші висновки. Висновки не стільки щодо майбутнього, яке не передбачиш, та теперішнього, що не закінчується – а щодо минулого, яке досі живе з нами і визначає наш вибір.

Гегель писав, що сова Мінерви – символ мудрості – розправляє свої крила лише на світанку. Іншими словами, неможливо збагнути суть процесу, який ще не закінчився, тобто коли темрява ночі ще не розвіялася. Війна підсумувала цілий період в історії України і світу, який почався у 1991 році. Вона дозволяє поглянути на нього по-новому.

На момент розпаду СРСР та постанови незалежної України здавалося, що майбутнє світу – за західною моделлю, що ґрунтується на ліберальній демократії та вільному ринку. Перемога цієї моделі у решті країн світу виглядала лише питанням часу. Надія на такий розвиток подій знайшла своє втілення у тодішній метафорі «кінця історії». Не в тому сенсі, що історія скінчиться взагалі – історія ніколи не закінчується! А в тому, що у «новому чудесному світі» більше не буде місця для великих воєн і революцій, бо зникнуть конфлікти між ліберальною демократією, з одного боку, та комуністами, фашистами та іншими її супротивниками – з другого.

Втім, досвід української незалежності показав наївність сподівань на «кінець історії». За перші тридцять років свого існування незалежна Україна пережила дві революції й одну війну. Ця війна, щоправда, була не надто інтенсивною, але на початку 2022 року вона переросла у повномасштабну. Оглядаючись назад, бачимо, що 1991–2021 роки в Україні не були роками миру і спокою. Насправді, це був тридцятилітній пе-

ріод воєн і революцій, подібний до Великої Тридцятилітньої війни 1914–1945 років. Звісно, не такий кривавий, але все одно з покаліченими життями та численними смертями.

Досвід української незалежності відображає глобальну тенденцію. Від часів Французької політичної та Британської індустріальної революцій людство живе у режимі безпрецедентних і загалом позитивних змін, які дають надію на покращення життя і мир у всьому світі. Реальність же полягає в тому, що за останні двісті років було лише 12 років, коли не починалися нові війни. І не було жодного року, коли б у тій чи іншій точці світу не тривали війни взагалі. Іронічно, що одним з років, на які припадало найбільше нових воєн, був саме 1991 – рік падіння комунізму!

Як колись, так і наразі війна є правилом, а мир – винятком. Та це не означає, що ми маємо миритися з війною. Навпаки: визнання винятковості миру означає, що він дуже крихкий, а тому за нього слід боротися. Так само, як останні двісті років, ми боремося, і не безуспішно, з бідністю, хворобами та іншими лихами. Латинський вираз «Якщо хочеш миру, то готуйся до війни» і зараз чинний, перш за все – в Україні.

Війни є різновидом криз – причому найгострішими серед усіх, які переживає те чи інше суспільство. Але війна також створює нагоди. Зокрема, вона дозволяє чітко і ясно бачити речі, які раніше здавалися невиразними чи малозрозумілими.

Перші місяці російсько-української війни мали остаточно переконати скептиків, які сумнівалися в існуванні української нації. Якби її не існувало, то Україна дійсно здалася б у перші тричотири дні, як планували у кремлі і як побоювалися на Заході.

Та цього не сталося. Навпаки, мужність і витривалість українців, які на фронті протистоять набагато сильнішому противнику, широко дивує весь світ. Більшість українців вірять у перемогу, а рівень підтримки української незалежності є значним як ніколи.

Українська нація як відносно стабільна політична спільнота існувала ще до війни. Війна, втім, внесла певні зміни у її контури. Внаслідок двох Майданів та війни на Донбасі сформувалася вісь Львів-Київ-Дніпро, яка міцним обручем стягнула більшість території України. Питанням було, чи вдасться цю вісь продовжити до Харкова й Одеси. Коли ж від самого початку війни обидва міста на чолі з місцевою владою продемонстрували потужний спротив російській агресії, сумніви щодо них остаточно зникли.

Так само позбулися сумнівів щодо того, чи російськомовні в Україні є українцями. Більшість з них відчували себе українцями і до війни. Вона ж прискорила українізацію решти. Парадокс: російська агресія проти України має на меті нібито захистити російськомовних мешканців Сходу і Півдня від «нацистської влади» у Києві. Насправді ж вона змушує найбільше страждати саме

їх. Головною мішенню російських ракет і артилерії стали не Київ чи Львів, а Маріуполь, Харків, північний Донбас, Миколаїв, Запоріжжя, Одеса... Під російськими обстрілами нищиться не лише майно і зростає кількість жертв, але й випаюється полум'ям проросійська орієнтація. Все більше українців відмовляються від російської мови, й російська культура в Україні повсюди скасовується. Не виключено, що сучасна війна матиме такий самий вплив на країну, як шестиденна війна 1967 року на Ізраїль – тобто, попри збереження свого політичного (громадянського) характеру, вона зміцнюватиме українськомовне етнічне ядро.

Війна також увиразнила європейський характер української нації. Це, зокрема, визнає і путін. Він вважає, що воює не з українцями, а з «колективним Заходом» на українських землях. На його переконання, росіяни й українці – це один народ. Існування окремішньої української ідентичності він пояснює впливом Заходу – Речі Посполитої, Австрійської і Німецької імперій, Європейського Союзу та США. Цей вплив, каже він, розбестив «малоросів» і перетворив їх на українців. Але за допомогою «воєнної спецоперації» росії вдасться це розбешення припинити і повернути їх у лоно «руського міра».

Втім, ці плани не лише злочинні, але й божевільні. Вони свідчать, що путін не знає і не розуміє Україну. Інакше він, напевно, не наважився б воювати з нею. Його рішення розпочати війну з Україною було його найбільшою помилкою – помилкою, яка, напевно, покладе край його режимові і йому особисто.

Тепер ми знаємо, що це рішення він ухвалив ще до першого Майдану, у 2003 році, а реальний план воєнної агресії було розроблено у 2008 році, відразу після російсько-грузинської війни. Його ж теперішні промови і заяви його найближчих прибічників та спін-докторів не лишають сумніву: кремль не міркує про територіальні завоювання на українському Сході і Півдні. Він прагне знищення України як незалежної держави. Тому дії російської армії та російської окупаційної влади в Україні є не чим іншим, як спробою національного геноциду. Підтвердженням цього є приклади масових розправ російського війська над цивільним населенням Бучі та Ірпеня, цензурування книжок на окупованих територіях на предмет вилучення назви «Україна», заміна української мови як державної російською, перейменування вулиць радянськими і російськими назвами.

Приклад України показує, що не лише війна, але й геноцид не зникають з порядку денного сучасного світу. Згідно з російськими планами, українці мають припинити існувати як етнос простодушних чи придуркуватих «малоросів», «хохлів» чи «салоїдів». Та їх надто багато, щоб винищити повністю. Втім, цього й не потрібно. Головне – знищити їх як націю – як спільноту, яка має власну високу культуру та прагнення жити власним політичним життям. Так, як це сталося у росії з чеченцями, волзькими татарами, народами Сибіру, донськими та кубанськими козаками – останні ще співають українських пісень, але уже відчувають себе росіянами.

Продовження з 1 сторінки

Та можна впевнено стверджувати, що цим планам — не здійснитися. Цього не сталося б навіть 1991 року, коли українці щойно проголосили свою незалежність, скориставшись слабкістю московського центру. І тим більше цього не трапиться у 2022 році, навіть якщо росія зміцнілася. Бо за тридцять років в Україні зросло ціле покоління громадян, для яких українська незалежність є щоденною реальністю, які відчувають емоційну прив'язаність до своєї країни.

В Україні головним генератором політичних перетворень є зміна поколінь. Досить порівняти найближче оточення Зеленського і путіна. Перше складають молоді 40-річні люди, друге — старші особи віком 70 років.

Відмінність у віці визначає різні ціннісні орієнтації. У перші тижні війни експерти обговорювали можливий сценарій: що сталося б, якби росіянам вдалося знищити Зеленського? Відповідь: це, без сумніву, була би велика втрата. Але вона навряд чи змінила б перебіг війни. Досить простежити, як діють під час конфлікту мери великих українських міст: Києва, Кривого Рогу, Львова, Миколаєва, Одеси та Харкова. Кожен з них воює, ухвалюючи самостійні рішення, не чекаючи на накази з Києва. Так само діють українські військові командири та їхні частини на фронті. Вони мобільні й ініціативні. І це є разючою відмінністю у порівнянні з російською армією. Та воює «по-старому», беручи не майстерністю, а грубою силою, а путін власноруч втручається у рішення, які за нормальних умов мали б ухвалювати бригадні командири.

Війна вкотре засвідчила, що одна з головних відмінностей між Україною та росією полягає у різних способах поведінки еліт, у різному співвідношенні між державою та суспільством. Це відмінність двох різних політичних систем: однієї, функціонування якої ґрунтується на поділі влади та існуванні громадянського суспільства, — і другої, де влада правителя є необмеженою, а суспільство — слабким. Перша історично склалася у «старій Європі та її дітях», друга до недавнього часу була нормою у решті світу. За останні двісті років територія поширення першої моделі зросла, а другої —

зменшилася. Перша модель перемогла у тих країнах, які історично пов'язані з Заходом, але зазнала поразки там, де ці зв'язки були набагато слабшими. Назалгал поразок було більше, аніж перемог. Тому вже на початку XX століття почали говорити про те, що прийшов кінець не історії взагалі, а кінець Заходу. Найвищий щабель його успіху — перемога у холодній війні — став водночас початком його занепаду. Майбутнє світу належатиме країнам, розвиток яких пов'язаний не так з демократією, як з експлуатацією дешевих природних ресурсів та робочої сили — Бразилії, росії, Індії, Китаю та Південній Африці.

Незалежна Україна довго боролася зі спокусами другої моделі, але врешті-решт обрала для себе першу. росія ж пройшла зворотнім шляхом — від демократії до авторитарного й майже фашистського режиму. Відмінність української і російської політичних траєкторій пояснюється багатьма причинами. Але однією з головних є історична близькість України до старої Європи.

Україна є найбільш західною частиною східнохристиянського світу. Вона є Заходом для Сходу і Сходом для Заходу. Коли переможе Україна, загальний баланс перемог і поразок ліберальної демократії зміниться на користь перших. Захід з його ідеєю політичної емансипації дістане друге дихання.

Як і майже сто років тому, наразі майбутнє світу значною мірою залежить від того, що відбувається з Україною і навколо неї. Наслідки можуть бути катастрофічними. Якщо не будуть відновлені постачання українського урожаю через окуповані росією чорноморські порти, світові загрожуватиме справжнє пекло на землі. Через брак продовольства вже почалися заворушення в Шрі-Ланці, протести в Тунісі, Пакистані та Перу, дестабілізація у Буркіна-Фасо, Малі, Чад.

Ще на початку 2000-х експерти попереджали, що наступні 30 років можуть стати вирішальними для подальшого існування людської цивілізації. Постійне зростання світового населення та економіки призведе до того, що вже у 2030 році відчуватиметься гостра нестача продовольства, енергії та води. Це, своєю чергою, поставить під загрозу саму можливість «сталого розвитку», яка є головною рисою сучасності.

Світ опиниться на порозі «досконалого шторму». Всі ці прогнози робилися, звісно, без врахування російсько-української війни. З цією війною прогнози стають набагато зловіснішими. Особливо, якщо врахувати погрози путіна застосувати ядерну зброю.

Світ ніколи не був так близько до самознищення. Це вкотре змушує звернутися до одного з головних питань, які ставить світова війна: чи можливий розвиток людства без великих катастроф? У тому числі без катастрофи, яка може покласти край власне існуванню людства?

Україна є одною з територій, де треба шукати відповіді на це питання. Вона довго перебуває у зоні геополітично важливого і дуже вразливого пограниччя. Заради власного виживання вона має вийти з цієї зони і ввійти у зону миру і стабільності. Так, війни залишаються постійною ознакою існування людства. Але останніми десятиліттями вони, безперечно, змістилися з Заходу у решту світу. Так, Захід заслуговує на критику за історичні злочини і сучасні прорахунки. Втім, він має одне незаперечне досягнення: країни ліберальної демократії стали зоною миру. Неможливо уявити собі війну між Сполученими Штатами та Канадою чи Мексикою або між Німеччиною та Францією і Польщею.

Успішна політична й економічна модернізація справляє потужний антивійськовий вплив. І, навпаки, країни, де модернізація не вдалася, тяжіють до воєнної агресії — прикладом чого, зокрема, є росія путіна.

Розвинуті і (не)дорозвинуті країни можуть належати до того самого століття, але не до того ж історичного періоду.

Перші живуть у сучасності, другі є фантомами минулого. Уряди останніх прагнуть зробити свою країну «знову великою» і погрожують всьому світові «повторити знову».

Війна є значним «прискорювачем часу» і робить речі неможливі — можливими. Ще на початку XXI століття на Заході домінувала думка, що Україні ніколи не стати членом Європейського Союзу. Вистачило, однак, трьох місяців війни, щоб країні надали статус кандидата на членство. Так само після Євромайдану висміювали ідею надати Україні «план Маршала» для завершення реформ. Зараз український «план Маршала» не лише лежить на столі перемовин, але вже обговорюються його деталі.

Якщо Україна виграє війну, то загрозі Апокаліпсису не те що зникне — вона просто відкладеться на декілька поколінь, які шукатимуть власні сценарії безпечного розвитку за нових історичних обставин. Але Україна веде війну не лише з сучасною росією. Вона воює з «руським міром»: з його історичною спадщиною насильства, бідності і постійного приниження людської гідності.

Щоб перемогти цю спадщину, Україна має завершити свою політичну й економічну модернізацію. Мобілізація української нації перед загрозою її винищення і перспектива євроінтеграції значно збільшують шанси на успіх. І тоді втілиться пророцтво батьків-засновників українського національного проєкту, ідеологів Кирило-Мефодіївського братства: «Оце камінь, який відкинули будівничі, він же став наріжним каменем». ■

Ярослав ГРИЦАК

Автор статті — український науковець, історик і публіцист. Доктор історичних наук, професор Українського католицького університету. Директор Інституту історичних досліджень Львівського національного університету ім. І. Франка, гість-професор Центральноєвропейського університету у Будапешті (1996-2009), перший віцепрезидент Міжнародної асоціації українців (1999-2005). Головний редактор наукового річника «Україна модерна», член редакційної колегії часописів «Ab Imperio», «Judaica Ukrainica», «Критика», «Slavic Review», член наглядової ради журналу «Harvard Ukrainian Studies». Почесний професор НаУКМА. Викладач курсів «Історія України» та «Великі книги» в Українській академії лідерства й онлайн-курсу «Вибрані питання європейської історії» на платформі Prometheus. Має понад 500 наукових публікацій на історичну тематику. Відомий також своїми публіцистичними творами.

ПОДІЇ

У Кракові відкрили сквер Вільної України

У Кракові 12 липня відбулося урочисте відкриття скверу Вільної України. Новий об'єкт розміщений навпроти консульської установи росії. Про це повідомили на фейсбук-сторінці Генерального консульства України у Кракові.

Фото з архіву Генерального консульства України

У міській раді Кракова заявили, що надання скверу імені Вільної України — це скромний жест у порівнянні з великою силою та незламністю українського народу.

Нагадаємо, що рішення про надання скверу урочистого імені міськради Кракова ухвалила ще 13 квітня.

Його відкриття підтримали Генеральне консульство України в Кракові та Об'єднання українців у Польщі.

— Від початку повномасштабної війни ми як організація всіма силами допомагаємо Україні, зокрема у координуванні волонтерів. Крім того, маємо місію, так би мовити, дипломатичну.

Передусім забезпечуємо у місті лобювання українських питань разом з Генеральним консульством України у Кракові та Посольством України у Варшаві. А ідея назвати сквер іменем Вільної України виникла ще взимку, коли ми організували перший протест у місті, який зібрав майже 13 тис. людей, — розповідає Андрій Олійник, голова гуртка ОУП у Кракові.

Крім представників Об'єднання в офіційному відкритті скверу взяли участь мер Кракова Яцек Майхровський, голова міської ради Кракова Рафал Комаревич, генеральний консул України в Кракові В'ячеслав Войнаровський, депутати Львівської міської ради Уляна Пак та Петро Адамки тощо. І вже ввечері цього ж дня у сквері почали збиратися українські мешканці міста.

— Тут розташований дитячий майданчик, де ввечері гралося багато українських дітей. Люди фотографувалися біля таблички з назвою скверу, довкола всюди було чути українську мову. Це викликає щире радість, — каже голова краківського гуртка ОУП, який певен, що такі місця інтеграції для українців дуже потрібні.

Тому черговий крок після відкриття скверу — створення Українського дому у Кракові.

— Як гурток, докладаємо зусиль, щоб створити таке центральне місце, яке усіх гуртуватиме. До цього можуть долучитися й інші організації. Мета майбутнього Дому — єднати місцеву українську громаду, — каже Андрій Олійник. Він певен, що Український дім має бути відкритий для всіх мешканців міста. — Саме тут польські жителі зможуть ближче пізнати українців. Причому йдеться про інтеграцію, а не асиміляцію. В Українському домі крім реалізації культурних проєктів має бути місце для зустрічей бізнесу. Таким чином ми також допоможемо розвивати місто, — наголошує голова краківської ланки ОУП. Українець вірить, що місто підтримає ініціативу створення Українського дому.

Слід додати, що відкриття скверу є одним із численних заходів Кракова на підтримку України та українців. Нагадаємо, що у березні депутати міста одноголосно ухвалили резолюцію про спротив акту військової агресії проти України та висловлення солідарності з українським народом. Вони також проголосували за припинення співпраці Кракова з московією та санкт-петербургом і закликали інші міста та муніципалітети Польщі взяти з них приклад. ■

Павло ЛОЗА

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Перемисьль отримав
звання «Міста-рятівника»

Фото з фейсбук-сторінки Народного дому, автор – Адам Яремко

Президент України Володимир Зеленський нагородив місто Перемисьль почесним званням «Місто-рятівник». Про це йдеться в указі президента України за 11 липня.

Звання присвоєно за «безпрецедентну солідарність місцевої влади, мешканців та волонтерів Перемисьля з українським народом, всебічну та величезну допомогу громадянам України, які були змушені залишити рідну землю внаслідок збройної агресії російської федерації, та потужну підтримку України у захисті її незалежності та суверенітету».

Раніше так само було вшановане місто Рязів.

«Місто-рятівник» — це почесна відзнака, започаткована президентом України 22 травня 2022 року для вшанування виявлених мешканцями міст іноземних держав гуманізму, милосердя, солідарності з українським народом у відстоюванні ідеалів свободи, миру та демократії, а також підтримки держави у захисті її незалежності та суверенітету під час відсічі збройної агресії російської федерації проти України.

«Од Русаль до Яна» у Зиндрановій

У Музеї лемківської культури в Зиндрановій 30-31 липня відбудеться свято лемківської культури й традицій «Од Русаль до Яна». У програмі — тематичні зустрічі, зокрема презентація книжок та публікацій на лемківську тематику, а також лекції та презентація виробів рукоділля. Заплановано теж концерт гуртів зі Словаччини та Польщі, у тому числі ансамблю пісні і танцю «Ослав'яни» з Мокрого, який цього року відзначає 50-ліття існування. Гості свята зможуть взяти участь у конкурсах. У неділю, 31 липня, день розпочнеться зі Служби Божої у церкві св. Миколая у Зиндрановій.

Організатором свята є Товариство розвитку Музею лемківської культури в Зиндрановій.

На польському телебаченні з'явилася
двововна польсько-українська програма

11 липня на телеканалі TVP Polonia вийшла в ефір програма за назвою UA/PL.

Вона виходить двома мовами — польською та українською. Ведучими є українка Анна Львова та польський журналіст і громадський активіст Чарик Цішевський, які розповідатимуть про емоції, стосунки, проблеми та раптову надзвичайну близькість між поляками та українцями.

«Ми були, ми є і ми будемо. Бо наша історія написана двома мовами. Київ, Варшава, Маріуполь, Вроцлав, Львів, Краків. Спільна доля пронизує. Тому варто скористатися історичною можливістю, що дає нам ця жорстока війна, яка незабаром закінчиться», — кажуть ведучі у трейлері програми на каналі ютюб.

У першому випуску автори розповіли історію польки Госі та української сім'ї. Одного разу в житті Госі хтось допоміг. Після початку повномасштабної війни в Україні жінка поїхала на Центральний вокзал у Вар-

шаві в пошуках родини, яку могла б взяти під свій дах. Це мала бути її «платня» за надану допомогу. На вокзалі познайомилася з україною з двома дітьми з Білої Церкви (Київська область) і запросила їх до себе. Це стало початком нової польсько-української дружби.

Нові випуски UA/PL будуть опубліковані на сайтах телеканалу tvppoloniastream.tvp.pl та polonia.tvp.pl.

Концерт «Солідарність з Україною»

Фото з фейсбук-сторінки хору

9 липня в греко-католицькому соборі святого Івана Хрестителя у Перемисьлі відбувся благодійний концерт українського чоловічого хору «Журавлі». Під час події «Солідарність з Україною» глядачі могли зробити пожертву на ЗСУ. Таким чином вдалося зібрати майже 8 тис. злотих та певну суму в іноземних валютах.

Крім того, кошти збирали завдяки продажу архівних «журавлиних» записів на касетах 1990 року. Акцію вигадала та провела членкиня Головної ради ОУП Марія Туцька. Це принесло додатково 4 тис. злотих. Усі кошти буде спрямовано на Збройні сили України.

Нагадаємо, що репрезентативний хор Об'єднання українців у Польщі під керівництвом Ярослава Вуйчика дав уже кілька благодійних концертів у Польщі. У червні «Журавлі» співали в Ольштині та Лаві, а в березні — у Вроцлаві. Чергова нагода почути хористів трапиться на початку вересня у Кракові, де, вірогідно, теж проводитиметься збір на допомогу Україні.

Крім концерту у Перемисьлі, наступного дня хористи відспівали Службу Божу у соборі, яку очолив глава Української греко-католицької церкви Святослав.

Український режисер отримав нагороду
кінофестивалю «Любуське кіноліто»

3 липня в селі Лагів у Любуському воєводстві завершився тижневий міжнародний фестиваль художнього кіно «Любуське кіноліто» (Lubuskie Lato Filmowe). Цього року на ньому було представлено понад п'ятдесят стрічок у трьох категоріях: художнє кіно, художні короткометражні фільми та документальне кіно. Головну нагороду — «Золоте гроно» — у категорії «художнє кіно» отримав фільм українського режисера Олега Сенцова «Носоріг».

В основі стрічки — історія, що ґрунтується на реальних подіях 90-х в Україні. Головний герой фільму на прізвище Носоріг потрапляє до кримінального світу і починає свій кривавий шлях, який приведе його зовсім не туди, куди він очікував.

Сам режисер не був присутній на врученні нагороди. З початком повномасштабної війни Олег Сенцов долучився до лав Збройних сил України. Проте українець подякував організаторам фестивалю у відеозверненні, яке записав на передовій.

«Мене звати Олег Сенцов. Я сценарист та режисер фільму „Носоріг“, але зараз я звичайний солдат української армії, який захищає свою країну. Я перебуваю на Донбасі — це зараз найгарячіша точка цієї війни. Я особисто, і весь український народ, дуже вдячні за підтримку полякам, які виявилися нашими справжніми братами та сестрами, які підтримують нас у цю важку годину, коли боремось з таким потужним воро-

гом», — сказав режисер і зазначив, що фільму б не було без допомоги польських колег.

Олег Сенцов вже не вперше бере участь у фестивалі в Лагові, про що на сайті «Любуського кіноліта» повідомляють його організатори. 2010 року його перша стрічка «Гамер» була відзначена тут спеціальною нагородою. Протягом 2014–2019 років організатори фестивалю постійно звертали увагу громадськості на ув'язнення Сенцова в росії.

«Бої дуже близько. Я не знаю, чи буду знову на вашому фестивалі в Лагові. Але сподіваюся, що так. Що ми можемо, що виживу і що, звісно, ще зніматиму фільми, з якими приїду на цю подію», — подякував Олег Сенцов.

«Любуське кіноліто» — це найстаріший фестиваль художнього кіно в Польщі. З 1990 року він має статус міжнародного. Свої роботи на фестивалі представляють режисери з Центральної та Східної Європи. Крім фільму Олега Сенцова у програмі кінофестивалю були й роботи інших українських режисерів.

Виставка українських художників у Варшаві

1 липня в галереї «Дім» Українського дому у Варшаві відбувся вернісаж українських художників «8 і 128».

Це спільна робота українських митців та мисткинь — учасників тимчасових резиденцій Центру сучасного мистецтва Замок Уяздовський у Варшаві та варшавської Національної художньої галереї Захента. Головна тема робіт — це спроба відчутти і передати за допомогою картин, фотографій, колажів особистий біль і жах іншої людини.

Ідея створення виставки виникла спонтанно, вже у польській столиці, де, тікаючи від війни, опинилось чимало українських художників та художниць. Виставку підготували кураторка галереї «Дім» Іванна Берчак та учасниця платформи Open Place у Києві, кураторка кризових резиденцій для українських митців у Варшаві Юлія Костерева.

Виставка «8 і 128» триватиме до 2 серпня. Відвідати її можна в Українському домі у Варшаві за адресою вул. Заменгофа 1.

У Вроцлаві видають
дитячі книжки українською

Навесні Вроцлавський будинок літератури ініціював проєкт «Книжки з дому». Його головна мета — надрукувати та безоплатно розповсюдити серед наймолодших читачів принаймні вісім книжок українською. В такий спосіб у Вроцлаві хочуть підтримати не тільки дітей, а і українських видавців та авторів.

В межах проєкту вийшли вже дві книжки. Перша — «Вроцлавська абеточка» авторства Еви та Павла Павляків, перекладена українською Катериною Бабкіною — українською письменницею, лауреаткою премії «Ангелус». На початку липня друком вийшла друга книга українських авторів Романи Романишин та Андрія Лесіва «Зірки і макові зернята» «Видавництва Старого Лева».

Книги можна отримати безкоштовно у Вроцлаві за адресою ul. Świdnicka 19, пункт інформації для мігрантів. Видання також можуть отримати інституції та організації в Польщі, які опікуються тимчасово переміщеними дітьми з України. Для цього необхідно написати до Вроцлавського будинку літератури на електронну адресу sekretariat@literatura.wroclaw.pl.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

Благодійний велопробіг
Україна — Британія

24 липня у Рязеві, 25 липня у Кракові

Два велосипедисти, британець Алед Джонс та українець Андрій Вельгош, подолають 2,500 кілометрів від українського кордону до Лондона за 15 днів. По дорозі вони відвідають 15 міст Європи, у яких плануються зустрічі з місцевими жителями з активною життєвою позицією.

Місія поїздки — нагадати європейцям про те, що війна триває, а також продемонструвати їм, що війна не десь далеко, вона — на відстані велосипедної поїздки від їхнього дому.

Відстань від України до Британії — 2,500 кілометрів, за іронією долі, вона рівна довжині лінії фронту в Україні.

Бойові дії відбуваються на 1,105 кілометрах лінії фронту, це майже дорівнює відстані від Кракова до Люксембургу (1200 км).

Площа окупованої території України — близько 125 тис. кв км.

Площа Польщі — 312 тис. 611 кв км.

Населення напівзруйнованого Харкова — 1 млн 421 тис. 125 осіб.

Населення Варшави — 1 млн 796 тис. осіб.

Населення знищеного Маріуполя — 431 тис. 859 чол.

Населення Кракова — 780 тис. 800 чол.

Потужність снарядів у тротиловому еквіваленті, якими російські окупаційні війська обстрілювали Маріуполь, більша за потужність ядерної бомби, яку скинули на Хіросіму.

Ми, на своїх велосипедах повеземо не печаль і біль, а звиягу і мужність наших воїнів. Спеціально для цього, з легкої руки Андрея Онистрата, на велосипедах нам на зустріч до кордону привезуть справжній бойовий прапор з зони бойових дій.

Чого гостро не вистачає нашим воїнам і про що, як правило, забувають в безкінечних списках потреб — автомобілі швидкої допомоги. Машини ніби поступають, але частина з них нищиться під ворожими

обстрілами, багато підрозділів і польових госпіталів було створено фактично «з коліс», тому авто постійно не вистачає.

Наша команда United Ukraine Fellowship (UUF) уже придбала і доставила до України 64 автомобілі. Ціль нашої поїздки — зібрати кошти на купівлю додаткових авто. Мрія — купити 90 автомобілів, але якщо зберемо кошти на 15, що дорівнює кількості міст, куди ми заїдемо по дорозі, будемо вважати, що наш час і сили були витрачені не дарма.

Детальніше про нашу подію читайте за посиланнями: Фейсбук-сторінка: facebook.com/unitedukrainefellowship Сайт українською: uuf.family.ua/cycle-ride Сайт польською: uuf.family.pl/cycle-ride

Будь-яка активність допоможе поширити наш меседж і досягти нашої спільної мети.

Поширюйте цю інформацію серед ваших друзів і знайомих. Приходьте на наші зустрічі. Ставайте нашим волонтером, партнером, спонсором.

Організатори велопробігу

▲ Посол України у Польщі Василь Зварич біля варшавського пам'ятника Волинської трагедії

ПОДІЇ

Волинські відзначення на тлі війни

«Істина має бути висловлена чітко і вагомо. Йшлося і йдеться не про помсту», — сказав 11 липня у Волинському сквері Варшави президент Польщі Анджей Дуда, наголосивши на важливості польсько-української співпраці. Цього ж дня президент України Володимир Зеленський вніс до Верховної Ради законопроект про надання полякам в Україні особливого правового статусу.

«Ми хочемо правди та вшанування жертв»

Під час церемонії вшанування пам'яті жертв Волинської трагедії у Варшаві Анджей Дуда наголосив, що 11 липня є важливою, особливою та історично складною датою для польського народу. Президент при цьому торкнувся подій 1943 року на Волині. «З великим болем і відчаєм усвідомлюємо, що життя позбавляли сусіди, часто родичі. Це факт. Ми про це пам'ятаємо і пам'ятатимемо, тому що це частина нашої непрості історії», — зазначив він.

Далі у своєму виступі президент говорив про польсько-українські відносини. «Десятиліттями точаться надзвичайно складні дебати між нашими народами. Це важка тема, надзвичайно болюча для нас, що вимагає жорсткої позиції правди, а для українців — складна, тому що це, перш за все, соромно. Істина має бути висловлена чітко і вагомо. Нам не йшлося і не йдеться про помсту, про жодну відплату — і немає цьому жодного доказу, ніж час, який ми маємо зараз. Те, що нині відбувається між поляками та українцями, є найкращим доказом того, що не йдеться про помсту. Там, де стільки разів лежали рушниця, сокира, вила, сучкувата палиця, був покладений хліб, простягнуто руку допомоги, яка прийнята з вдячністю і сльозами», — сказав він.

Анджей Дуда говорив, що поляки хочуть правди, належного вшанування жертв, того, що є «нормальним для цивілізації, в якій вирости два народи».

«Ми хочемо мати можливість молитися на могилах наших рідних і земляків. Ми хочемо запропонувати те саме: щоб українці, які спочивають на нашій землі, теж були вшановані», — продовжив Анджей Дуда. Він зазначив, що нові стосунки будуються на цій істині: «Я вірю, що ми впораємося з цим нелегким викликом, і те, що відбувається протягом останніх місяців, є новим зразком польсько-українських відносин. З руїн постають справді добросусідські та братерські відносини, в яких на сусідський дім можна дивитися без страху», — додав глава польської держави.

Подяка полякам за солідарність і підтримку України

У той час, коли президент Дуда брав участь у відзначеннях у Варшаві, його український колега Володимир Зеленський подав до Верховної Ради України законопроект про надання полякам в Україні особливого статусу — «Про встановлення правових та соціальних гарантій для громадян Республіки Польща, які перебувають на території України».

«На знак подяки польському народові за солідарність і підтримку України в умовах повномасштабної збройної агресії росії та з урахуванням принципу взаємності законопроект передбачає встановлення прав і гарантій для громадян Польщі, які перебувають в Україні, аналогічних встановленим в ухваленому 12 березня 2022 року Законі Польщі „Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї країни”», — йдеться в офіційному повідомленні.

Згідно з законопроектом, громадяни Польщі та члени їхніх родин отримають можливість легального перебування на території України протягом 18 місяців з дати ухвалення закону. Крім цього, поляки отримують право на «працевлаштування, здійснення

▲ Президент Польщі Анджей Дуда та Посол України в Польщі Василь Зварич

господарської діяльності, навчання в закладах освіти, медичне обслуговування на території України та окремі соціальні виплати згідно з українським законодавством».

«Сьогодні президент Зеленський вніс до Верховної Ради законопроект про надання полякам особливого статусу в Україні (...) Сьогодні ми бачимо ситуацію, протилежну до тієї, коли поляків намагалися позбутися усілякою ціною, навіть забираючи їхні життя. Сьогодні Україна цим жестом президента символічно запрошує нас: „Ми вітаємо вас тут на особливих правах”. Нехай це буде для нас знаком щодо тих справ, про які часто говорити важко», — сказав Анджей Дуда під час урочистого вшанування жертв Волинської трагедії.

Спадкоємець УПА — рускій мір?

Більше ніж законопроект, поданий до Верховної Ради Володимиром Зеленським, як в Польщі, так в Україні обговорюють слова польського прем'єр-міністра Матеуша Моравецького, який також поклав квіти до пам'ятника у Волинському сквері Варшави.

«Я не заспокоюся, доки ми не знайдемо останню могилу, місце поховання вбитих з Волині і всього східного пограниччя. Ця реальність мусить бути повністю відкрита», — заявив прем'єр-міністр Матеуш Моравецький під час відзначення 79-ї річниці Волинської трагедії.

На його думку, «сьогодні Україна бачить, що спадкоємцем УПА є рускій мір».

«Сьогодні Україна на своєму досвіді переживає цю ненависть, цей жадливий націоналізм, якому вона сама піддалася 80 років тому. Сьогодні Україна бачить, до чого веде жадливий націоналізм, — зазначив у своєму виступі прем'єр-міністр Моравецький. Він заявив, що «ми не повинні піддаватися спокусі фальшивого примирення. Але ми також маємо усвідомлювати, що в інтересах росії і москви знову посварити поляків і українців».

«Ми прагнемо правди як умови примирення, але сьогодні ми маємо можливість подолати століття неприємні та ненависті. Це можливість, яку ми не можемо втрачати, тому що нащадки нам цього не пробачать, — сказав прем'єр-міністр. — Нехай кров українців у боротьбі з росією буде кров'ю примирення між нашими народами. Нехай Україна збереже свій суверенітет і для нас. Хай живе Польща, героям честь і слава!» — закінчив голова польського уряду.

Традиційно і нетрадиційно

Під час урочистостей у Варшаві посол України в Польщі Василь Зварич від імені президента України поклав квіти до пам'ятника жертвам трагедії у Волинському сквері.

«Сьогодні разом з поляками молимося і вшановуємо пам'ять невинних жертв страшних лихоліть на Волині в 1943-1944 роках (...) Сьогоднішня наша участь разом з найвищими офіційними особами Польщі у спільній молитві і вшануванні пам'яті невинних жертв вкотре продемонструвала, що ворог приречений на поразку. Українці і поляки сьогодні єдині як ніколи раніше (...) Ми пам'ятаємо про минуле, разом робимо висновки і водночас разом творимо нове сьогодення і спільне європейське майбутнє», — читаємо у зверненні Посольства України в Польщі на їхній фейсбук-сторінці.

Також цього дня у великих містах Польщі відбулися марші пам'яті жертв Волинської трагедії. Такий, зокрема, пройшов у Ряшеві, якому президент України у травні присвоїв звання «Міста-рятівника». Деякі націоналістичні осередки не заборилися висловити свою думку. Лунали крики: «Смерть ворогам Батьківщини!» та «Смерть ворогам Польщі!». Треш-стрімер Войцех Ольшанський кричав у мікрофон, що український прапор, який майорить на ратуші міста, належить «державі, яка вшановує вбивцю поляків». А політик та депутат польського Сейму Гжегож Браун сказав, що розраховує на те, що українці залишаться сусідами Польщі, а не її мешканцями. Також під час маршу у Варшаві вигукували «традиційні» гасла для таких маршів, які пам'ятаємо з попередніх років. Лунали вислови: «Вся Польща для поляків, геть з Польщі — бандерівці!», «Тут Польща, а не Полін!» (Музей історії польських євреїв Полін у Варшаві — ред.), «Слава Україні, хай здохне ця повія».

Нетрадиційно можна назвати подію 10 липня: у столиці польське товариство «Ніклот», Товариство «З Дорога» та національно-радикальний щомісячник «Штурм» спільно з українськими націоналістами з групи «Тріумф Інфо» організували спільне відзначення річниці Волинської трагедії. У Варшаві представники організації поклали вінок (у кольорах державних прапорів Польщі та України) і квіти до пам'ятника жертвам Волинської трагедії.

«Водночас наші українські колеги під Тернополем таким же чином вшанували могили польських жертв 1943 року. Повністю усвідомлюючи, наскільки трагічні та жорстокі події відбувалися тоді, ми виступаємо за порозуміння, примирення та спільне братерство», — написали організатори у коментарі під зйомкою події. Запис можна подивитися на відеоканалі у ютубі товариства «Ніклот» (Stowarzyszenie Niklot).

«У вас є шанс, використайте його добре»

З такими словами 6 липня на пресконференції перед будинком Народного дому у Перемишлі до українських жителів міста звернувся голова організації Все-польська молодь (Młodzież Wszechpolska) Марцін Ковальський. Голова організації запросив Об'єднання українців у Польщі взяти участь у Марші пам'яті жертв Волинської трагедії у місті. Це він зробив у відповідь на заяву Петра Тими (як він висловився, «голови Перемиського відділу ОУП») для видання Newsweek. На думку Ковальського, український діяч вказував, що організація Волинського маршу в нинішній геополітичній ситуації є бажанням націоналістів погіршити польсько-українські відносини.

«Запрошення, оприлюднене на пресконференції, організованій перед нашим головним офісом (Народний дім у Перемишлі — ред.), яке було розіслане ЗМІ, було адресоване не нам, а пану Петрові Тимі, який вже не є головою ОУП, а крім цього, ніколи не був головою Перемиського відділу ОУП», — цитує слова представника Перемиського відділу Об'єднання портал przemysl-news.pl. Як стверджує українець, Марцін Ковальський та його колеги брали активну участь у провокації та нападі на пам'ятну релігійну ходу на Український військовий цвинтар у селі Пікуличі біля Перемишля у 2016 році.

«Тому цього року ми будемо спостерігати з боку. У вас є шанс, тож добре ним скористайтеся», — цитує видання слова співрозмовника, якими він відповів на запрошення організаторів маршу. Звичайно, українці та діячі місцевого відділу і гуртка ОУП не взяли участі у марші.

Варто також зазначити, що після волинських відзначень на фейсбук-сторінці нашого тижневика з'явилися коментарі про «жертв злочинів УПА» та про те, що «бандерівець мені (поляку — ред.) не брат». Коментарі, яких не було протягом останніх п'яти місяців. ■

Павло ЛОЗА

Фото з офіційного сайту президента Польщі

УКРАЇНА

«Страшно, коли розумієш, що це летить над тобою»

Як українські журналістки працюють в умовах війни

Із початку повномасштабного вторгнення росії в Україну 24 лютого життя українців кардинально змінилося. Так само – й робота журналістів. Вона стала складнішою як фізично, так й морально: бронежилети й каски, загрози ракетних та артилерійських обстрілів під час зйомки, розмови з людьми, що втратили все.

▲ Валентина Гурова

«Працювали кожного разу як востаннє»

Ольга Дунська з Одеси розповідає, що робота «у полі» допомагає пережити війну.

«Перші кілька тижнів я, та й певно, більшість журналістів, працювали кожного разу як востаннє. Ми не знали, чи буде можливість мовити в етері, адже під Києвом були активні бойові дії; я не знала, чи зможу сама працювати й не прогавлю той момент, коли треба евакуюватися, аби не потрапити в окупацію; було невідомо, чи матимемо ми зарплату і яка вона буде. По темах теж стало одночасно і надзвичайно складно, і легко. Легко – ти розумієш, що людям цікаво. Їх цікавить війна. Що відбувається у твоєму місті, як готуються до опору, як евакуюються і так далі. Складно – бо з'явилося дуже багато бюрократії, заборон та самоцензури, щоби раптом не нашкодити», – каже дівчина.

За словами Ольги, зараз значно складніше працювати та здобувати інформацію, навіть у порівнянні з 2014 роком. Із початку повномасштабного вторгнення вона не раз потрапляла у ситуації, коли було дійсно страшно.

«Зранку 25 лютого ми їхали містом, коли вже були перші прильоти, намагалися зрозуміти, як тепер працювати, як виходити в етер, кому телефонувати за коментарями. Це зараз ми вже звикли до таких звуків і відрізняємо, „по нас“ чи „від нас“, як близько – а тоді це було незрозуміло. Ще й поруч із залізничним вокзалом. Холод по тілу та ступор. Оператор почав кричати, що все, ніякої роботи бути не може, він їде додому та виїжджає з родиною з Одеси. Другий такий випадок стався, коли ми знімали наслідки ворожого обстрілу. Росіяни зруйнували приватні будинки на узбережжі. Елітний ЖК та десь 7 домівок. Окупанти, певно, намагалися влучити по військовій частині, але схибили. І тут, під час інтерв'ю з постраждалим власником будинку, приходить сповіщення про повітряну тривогу. Це узбережжя, до найближчого бомбосховища – хвилин 20-30. А ти живо бачиш наслідки ранкового обстрілу і чоловіка, в якого живіт подряпаний уламками. Тоді мороз по шкірі пробіг», – пригадує кореспондентка.

Назавжди в пам'яті закарбувалися й історії переселенців, які Ольга почала розповідати ще з 2014 року.

▲ Марта Шикла

«У 2014-2015 роках я вже робила проєкт „Спаси Донбасс“, у якому регулярно спілкувалася з переселенцями, волонтерами та пораненими військовими у госпіталі. Той досвід зараз дуже стає у нагоді. Немає провини вцілілого, немає занадто емоційного сприйняття й спроби „надавити на болюче“. Є розуміння, як ти можеш допомогти цій людині – розказати її історію світу. Були випадки ще у 2014-2015 роках, коли після етерів з героєм репортажу зв'язувалися меценати і допомагали», – ділиться спогадами журналістка.

Ольга каже, що їй болить кожна історія.

«У мене є колега з Луганська. У 2014 вона переїхала з маленьким сином до Сєверодонецька. А тепер змушена знову тікати від війни до Дніпра з однією валізою і сином-школярем. Ще запам'яталася дівчинка з Херсона, яка на моє питання про те, чого би їй зараз більше за все хотілося, бурхливо та широко відповіла: „Ви не повірите, понад усе хочу в свою школу. Я ніколи в житті так в школу не хотіла“. А ще – мама, яка плакала, що її маленька трирічна дитина навчилася сама бігти під стіл, коли чує будь-який гучний звук», – пригадує Ольга.

«Розуміння того, що відбувалося на зйомках, приходить опісля»

Журналістка Оксана Нечепоренко з першого дня повномасштабного вторгнення перебуває у Харківській області, але була вимушена переїхати з рідного району через безпеку.

«Зараз багато хто вже розуміє, як це – втрачати дім, коли ти кожного дня прощаєшся зі своїми спогадами і всім життям. Це дуже важко. Для мене було складно покинути власну домівку. Я залишаюся у Харкові, але мій район небезпечний, там тільки нещодавно з'явилося світло і вода, проте весь час стріляють. Ми жили під обстрілами, але зробити крок і виїхати було дуже важко, нам знадобився місяць і два тижні без світла і води. Тоді у мене сталася єдина істерика з початку повномасштабного вторгнення: я розуміла, що втрачаю все, що не зможу забрати листи, зібрати у коробку все своє життя, яке було у квартирі», – розповідає Оксана.

Працювати вона почала ще до переїзду, після того, як запаслася всім необхідним:

▲ Оксана Нечепоренко

«Один із перших прильотів був у житловий будинок у передмісті, тому я одразу побігла фотографувати. Тоді постраждала одна людина. Я постійно включалася у спільний етер, який ведуть українські телеканали. Приблизно з квітня працюю повноцінно у „полі“ – знімаємо все, що відбувається у Харкові та області, виїжджаю і на деокуповані території».

Журналістка пригадує, як одного дня під обстрілами бігла до метро.

«Фактично у центрі міста почався артилерійський обстріл з „Піонів“ та „Ураганів“, тоді загинуло близько десяти людей, стільки ж постраждали. Я у цей момент йшла у справах до метро тим районом, який обстрілювали. Чула вибухи, почали завивати сирени автомобілів. Коли вже підбігала до метро, побачила спалах від вибуху. Вже через годину я була на місці обстрілу й робила сюжет про результати прильотів. Потерпілих я не застала, але бачила кров та погорілу автівку, побиті дахи. Тоді я працювала без захисту, колега мені дав лише шолом, бо не було можливості бігти кудись і втрачати час. Якщо оголошували повітряну тривогу – ми ховалися у метро, потім виходили й допрацьовували. Були моменти, коли працювали й одразу після прильотів», – додає Оксана.

Наразі Північна Салтівка – це саме той район Харкова, який найбільше обстрілюють. Нещодавно, коли медійники там знімали сюжет, над ними почали летіти снаряди.

«Ми робили матеріал про роботу прокуратури, спеціалісти обстежували пошкоджені квартири. І ось ми стоїмо біля будинку, чуємо спочатку дуже гучний „вихід“, потім – характерне „шурхотіння“ над головою і ще гучніше – „приліт“. Летіло над нами. За дві години ми приїхали на місце прильоту. Там били касетними снарядами, постраждало лише двоє людей, хоча вибухнуло просто посеред житлового району на дитячому майданчику. У касетах були уражуючі елементи, ми знайшли жменьку такої – порізаний залізний прут – легкі та смертоносні кругляшки», – пригадує Оксана.

Журналістка каже, що рішення їхати чи ні на місце прильоту завжди ухвалюється швидко, але на це набагато складніше наважитися, коли ти сидиш вдома та чуєш ці вибухи.

«Для мене психологічно це важче. І чесно, реально страшно», – наголошує вона.

Кореспондентка запевняє, що якщо перебуваєш у драйві, то не відчуваєш сильного страху.

«Розуміння того, що відбувалося на зйомках, приходить за день чи два. На роботі я розумію, де небезпека, а от вдома такого немає. Вдома страшніше, як це не парадоксально», – підсумовує журналістка.

До слова, поки я спілкувалася з Оксаною, почався обстріл Харкова, тож розмову ми продовжили через кілька годин.

«Снаряд летить над тобою – і ти розумієш, що зараз це десь впаде і вибухне»

Валентина Гурова з Миколаєва із початку повномасштабного вторгнення у більшості випадків працювала як журналістка, але кілька разів виїжджала і як операторка, коли їх не вистачало.

«Згодом нам привезли комплекти з iPhone і сказали, що ми тепер „універсальні солдати“ – знімайте самі. Бронежилети та каски у нас з'явилися не одразу. Перший час ми працювали просто у жилетках із написом „Press“, щоби хоч якось виділятися, й аби поліцейські розуміли, що ми робимо на тому чи іншому місці. Мені не вперше доводилося одягати бронежилет, у мене був досвід поїздки на Донбас. Але працювати з цим у своєму місті було страшно. Згодом ми дійшли до того рівня, що у бронежилетах та касках їздили додому. Цікаво, коли на тебе дивляться сусіди – ще вчора ти був одягнений звичайно, а тепер ідеш в амуніції», – каже дівчина.

Валентина, як і багато українських журналістів, потрапляла у небезпечні ситуації.

«Ми знімали похорони шістьох бійців із різних підрозділів. Приїхали на кладовище за місто. Стоять машини, багато військових. Раптом ми чуємо декілька достатньо потужних вибухів і розуміємо, що це десь недалеко. Я тоді дивилася на реакцію військових, тому що вони краще розуміють, як діяти у цій ситуації. Якийсь час вони ще стояли на місці, просто дивилися догори. Потім ми побачили білі парашути, на яких спускалися снаряди, хтось із бійців закричав «повітря», і всі почали тікати, а снаряди – бахкати. Ми пробігли метрів 20 до найближчого двору, заховалися за якимось старими будівлями. Після цього була серія доволі гучних вибухів. Страшно, коли розумієш, що це десь летить над тобою, зараз воно впаде і вибухне», – розповідає журналістка.

У перший день повномасштабного вторгнення вона виїхала з Миколаєва, але за 4 дні повернулася.

«Об'єм новин переполював, і хотілося не сидіти десь далеко від міста, а щось робити, працювати і бути корисним. Ми повернулися до Миколаєва, і через кілька днів вийшли на зйомки», – підсумовує Валентина.

«Коли брали інтерв'ю – плакав герой, плакали й ми»

Журналістка «5 каналу» із Львова Марта Шикла 24 лютого прокинулася від повідомлень у робочому чаті та не розуміла, що відбувається, чому всі так часто пишуть:

«Я прочитала, що почалася війна, наші журналісти на сході, півночі та центральній Україні повідомляли, що їх масово обстрілюють – було вже не до сну. Режим роботи не змінився.

УКРАЇНА

Продовження з 5 сторінки

У перший день ракети прилетіли і на Львівщину, ми одразу виїхали у штаб військової адміністрації і працювали вже звідти. Тоді там можна було довідатися найбільше інформації та розуміти, що робити далі. Окрім того, змінилася подача матеріалів: практично все було заборонено показувати та розповідати. Якщо ракети влучили у військовий об'єкт, ми говорили тільки те, що дозволяла військова адміністрація. Роботи стало багато, адже до Львова одразу почали приїжджати один за одним евакуаційні потяги — були і денні, і нічні зйомки, їх неможливо було спланувати і передбачити. Усі добиралися як могли, на це було важко дивитися, хоча я ще у 2014 році робила сюжети про евакуаційні потяги й переселенців, але цього разу було ніби по-іншому. Це зовсім несхожі ситуації. Я пригадую залізничний вокзал, але цієї велетенської будівлі не було видно через ту кількість людей, яка там цілодобово залишалася. Вони виходили з потягів, були налякані, плакали, не

розуміли, що відбувається і що робити далі, куди їм рухатися. Лише небагатьох хтось зустрічав. Люди йшли, не зупиняючись, була штовханина і паніка. На вокзалі перебувало багато волонтерів, вони намагалися скеровувати, розповідали, де можна поселитися, де стоять автобуси до інших країн Європи чи до кордону».

Журналістка каже, що працювати було важко морально.

«Ти дивишся на цих людей, розумієш, що вони приїхали з невеликими валізами, не знають, що їм робити. А тобі треба записати з ними якесь інтерв'ю. Вони в стані шоку, плачуть — і тут ти зі своїми запитаннями. Але люди були дуже контактними, звідки би не приїхали. Я не пригадую біженців, які би не хотіли спілкуватися з журналістами. Найважче було з людьми, які прибували вночі — вони багато годин не спали, у потягах бракувало місця, щоб нормально посидіти. Деякі рейси обстрілювали по дорозі», — пригадує Марта.

Бувала вона й на кордоні.

«Туди я вперше приїхала на другий день повномасштабного вторгнення і побачила 33-кілометрову чергу. Було важко добратися до її початку, тобто до пункту пропуску, оскільки люди не просто стояли в одній полосі, а блокували автомобілями всю дорогу. Черга рухалася повільно. Навколо шляху, що веде на кордон, — поля без туалетів та магазинів, а більшість людей — із дітьми. Від побаченого на самому кордоні на очах виступали сльози. Пам'ятаю, як десь посередині черги волонтери розклали польові кухні і намети з гуманітарною допомогою — адже тікаючи з-під обстрілів, біженці не могли взяти з собою все необхідне. В аптеках уже почався дефіцит, волонтери також роздавали засоби гігієни, їжу, дитяче харчування, памперси. Там я бачила жакливу картину — чоловіки підвозили жінок з дітьми туди, висаджували, і далі вони йшли пішки кілька кілометрів з сумками, маленькими дітьми. Багато хто просто кидав багаж на узбіччя, забирав найнеобхідніші речі, а ці валізи просто там залишалися у полях, їх потім комунальні служби прибирали. Люди йшли на піший пункт пропуску, щоби якомога швидше виїхати. Якщо жінки їхали за кермом, бувало таке, що вони кидали свої машини посеред дороги, закривали їх і теж пішки йшли до пункту пропуску, щоби вибратися, тому що люди у чергах стояли по кілька діб. На кордоні, коли повідкривали всі проходи на пункті пропуску, люди просто йшли без зупинки, вони не їли вже кілька днів — на це було дуже страшно дивитися. Мені здається, що видовище на кордоні був болючим, ніж на вокзалі. Пам'ятаю, як жінка годувала дитину сумішшю, і її не було чим розбавити — вона розбавляла молоком, чого в принципі не можна робити, але маля якось треба було нагодувати», — згадує Марта.

Дуже допомагали волонтери — люди з навколишніх сіл, які готували їжу та приносили її з дому.

Також із початку повномасштабного вторгнення Марта спілкувалася з великою кількістю переселенців.

«Найболючіші — історії людей, які постраждали від обстрілів, їх привозили медичними евакуаційними потягами до Львова. Дуже добре пам'ятаю родину, яка потрапила під російські ракети на вокзалі у Краматорську. Вони виїжджали з Донеччини і чекали на вокзалі, коли туди вцілила „Точка У“. 11-річна дівчинка залишилася без обох ніг, її мама — без однієї ноги, 11-річний син дивом вцілів, а їхня родичка загинула. Мама з дочкою та родичкою вийшли до волонтерів взяти щось перекусити та випити гарячого чаю, а хлопчик залишився стерегти речі у приміщенні вокзалу. Після обстрілу він став доглядати за мамою та сестрою. Пам'ятаю очі дівчинки, яка згадувала життя у своєму містечку, розказувала про мрії, спогади і плани, які перекреслила війна. Як сказали медики, у неї є шанс на протезування».

Ще пригадую історію 18-річного хлопця з Донеччини, який став опікуном для своїх молодших двох сестер та двох братів. Їхню маму вбило осколком під час обстрілу, вона померла у нього на руках. Він не хотів, аби дітей забрали до дитячих будинків, тому вони сіли на евакуаційний потяг і приїхали у Львів. Зараз живуть на Львівщині, їм допомагає дуже багато людей. Коли ми записували з ним інтерв'ю, він плакав, плакали й ми. Я не знала, яке я маю поставити наступне питання, щоб не зробити йому боляче, але він дуже сильний, відповідав широко. У цих історіях вражає те, що люди не озлоблені, вірять у перемогу, у те, що ЗСУ обов'язково виженуть ворога з нашої землі», — підсумовує Марта. ■

Валерія ГУРЖИЙ

Фото з архівів героїнь статті

ПОДІЇ

Молилися за Україну та мир у світі

В греко-католицькій парафії у Хшанові біля Елька 2 липня відбувся традиційний відпуст. Парафія відома тим, що у 1947 році о. Мирослав Ріпецький відправив тут першу греко-католицьку літургію на північних землях.

З цього часу місце стало прихистком і джерелом духовної та національної ідентичності депортованих в межах акції «Вісла» українців. Нині про функціонування і розвиток парафії дбає парох і водночас венгожевський декан о. Григорій Столиця. Особливістю цьогогорічного свята була спільна молитва переселених та їхніх нащадків і громадян України, яких війна вигнала з рідної домівки. Вони молилися на парафіяльному майдані перед каплицею з іконою Матері Божої Неустанної Помочі. Це її, розділяючи долю депортованих, о. Мирослав Ріпецький привіз з рідних Лісок. Доповненням свята було освячення празничної води й процесійної ікони Богородиці Неустанної Помочі. Відбулася також процесія церковним майданом і спільна трапеза.

Цьогорічні богослужіння очолив ольштинсько-гданський єпарх Аркадій Трохановський та владика-емерит Петро Крик (колишній співробітник о. Мирослава Ріпецького). Представники

вірян, вітаючи владик, зазначили, що Хшаново — це колиска віри і місце, де українці з півночі Польщі, а нині і біженці, можуть зміцнити свою віру. Вони підкреслили, що багато осіб прийняли в цьому місці святу тайну подружжя, першого св. причастя або хрещення. У привітанні віряни просили владик про молитву за «страдницьку і невмирущу Україну, мир та спокій у всьому світі».

У своїй проповіді владика Аркадій Трохановський підкреслив, що життя сьогодні є великою цінністю для українського народу. Бо бачимо як героїчність українського війська, так і численну загибель людей. «Життя — це дар, вміймо будувати його на добрих цінностях. Не шукаймо тільки свого, але бажаймо також добра нашим ближнім», — зазначив владика. За його словами,

у цей складний час віряни шукають для себе підтримки у прощі, а знаком надії для них є слова «Духа не гасить». Саме їх уособлює Богородиця та її ікона, привезена до Хшанова.

Владика зауважив також, що війна в Україні показує всім, що на перше місце треба ставити Господа Бога. «Там, де немає такого ставлення, з'являється зло, гріх і злочин», — відзначив владика. Він підкреслив, що нині всі ми проходимо випробування, допомагаючи побратимам в Україні. Владика згадав також про 75-ту річницю акції «Вісла» і все те з духовного, громадського і культурного життя, що дозволило українцям на чужині залишитися собою. «Ми зробили багато і навіть не уявляли, наскільки креативними ті 75 років змусили нас бути як на громадській, так й релігійній нивах», — сказав владика, згадуючи громадських лідерів, утворення шкіл, створення різних видавництв та організацію багатьох культурних заходів. «Ми не скорилися, існуємо і показуємо свою гідність», — зауважив ієрарх. Він ствердив також, що сьогодні, у часи глобалізації, не можна бути лише спостерігачем — треба активно включатися у життя української громади, щоб не допустити повної втраченого молодого покоління. ■

Григорій СПОДАРИК

Фото з сайту cerkiew.eu

ГРОМАДА

«Я покажу свою Україну»

Фото з фейсбук-сторінки «Майстерня»

Квітучі лани, птахи, домашні улюбленці, цілі будинки, спокій, усміхнені люди – і криваві відбитки рук на прапорі України, танки, літаки, ракети, руйнування, жах, біль, сльози – все це можна побачити на малюнках дітей-біженців, які внаслідок війни в Україні опинилися у Кошаліні та околицях.

«Ми знаємо, що цієї виставки і таких малюнків ніколи не мало бути. Тим не менш, вони є, і ми хочемо поділитися ними зі світом...» – такі слова можна було прочитати ще до початку виставки «Я покажу свою Україну», яку підготувало товариство «Майстерня» у Кошаліні. Офіційне відкриття відбулося у межах Дня захисту дітей на площі біля греко-католицької церкви. Виставку можна було також відвідати у «Centrali Artystycznej», кафе «Powidoki», під час фестивалю «Młodzi i Film» та в амфітеатрі й драматичному театрі. Зараз її експонують у залі греко-католицької церкви, де діє товариство «Майстерня», і кожен може придбати репродукцію малюнків наймолодших свідків війни.

— Ці картини містять багато символіки, і кожен глядач по-своєму відчує намальоване. Це певна терапія як для дітей, так і їхніх матерів, але також для кожного з нас. Бо навіть якщо дехто зараз дає раду власним справам, це не означає, що ми забули про війну. Вона в кожному з нас. Тож варто купити малюнки дітей, оскільки таким чином ми їх підтримаємо і водночас матимемо дотик до трагічної історії, яка залишиться з нами назавжди, — каже Дарія Антошко, голова товариства «Майстерня». Вона сама вже придбала роботу, яку згодом передасть своєму синові Стефанчику. Йому зараз всього 4,5 років, він ще не усвідомлює жахиття війни, і Дарія хоче, аби Стефанчик мав малюнок дітлахів, яких позбавили дитинства.

Одну з робіт було продано під час концерту гурту «СКАЙ», який організувало товариство «Майстерня», за рекордну суму в 500 злотих. Рисунок виконав 11-річний Сергій з Дрогобича. Його матір вирішила виїхати до Польщі першого ж дня війни.

— Мій малюнок змальовує дві України, які втілює молода дівчина: сіра частина представляє жахиття війни, натомість світла — квітучу Україну, — каже Сергійко.

— Над нашим будинком першого ж дня війни опів на восьму ранку почали кружляти літаки, й ми не розуміли, чи це ворожі, чи наші нас захищають. А оскільки в нашому місті знаходиться великий нафтопереробний завод, то повідомляли, що його підривають, тому до пів на другої мешканці мають залишити місто. Найбільше злякалася моя 17-річна дочка. Вона промовляла: мамо, я ще хочу жити! Тому ми в паніці зібралися й виїхали до Польщі, — розповідає Наталія Іваницька, мати Сергія. Тринадцять кілометрів до кордону вони йшли пішки. Раніше у Кошаліні працював чоловік Наталії, тому вирішили поїхати туди.

— Найстрашнішими є сирени — тоді діти зриваються і біжать до підвалів ховатися. Звісно, це згубно впливає на їхню психіку. Нам вистачило всього одного дня, аби отримати справжній шок, тож не уявляю, що відчувають ті, хто і надалі мешкає в Україні. Перші два місяці були страшними: я лише слухала новини й постійно телефонувала до мами. Тому малюнок Сергійка представляє Україну до війни та після: тут гарні поля, лани, безхмарне небо, пташки — і танки, бомбардування, підірвані будинки...

— Діти, яких торкнулася війна, бачать її, чують про неї і переживають на власному досвіді. Війна позбавила їх дитинства: за один день вони були змушені подорослішати, прийняти і збагнути те, що неможливо збагнути для дитини їхнього віку: що мають лишити свою кімнату, свій дім, який припинив бути опорою, безпечною фортецею, своїх друзів, свою школу чи дитячий садок — і спочатку рятуватися від ракет, бомб і пострілів, а потім залишити країну та виїхати в невідоме. Цю зміну в їхньому світосприйнятті добре ви-

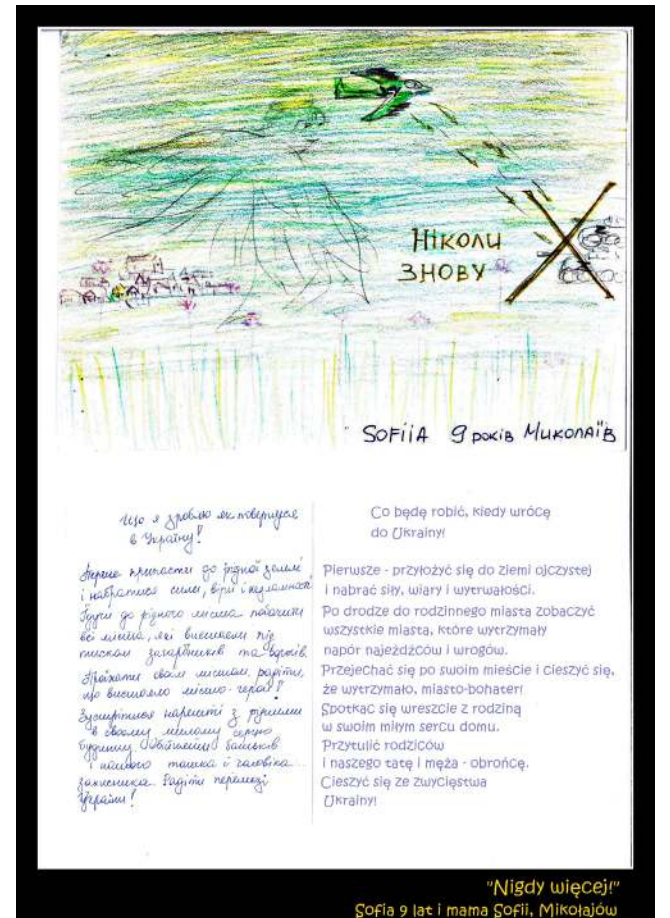
дно по тому, про що діти мріють на своїх малюнках — не про подорожі, новий телефон чи планшет, гарні іграшки чи інші речі, яких прагнуть їхні однолітки. Діти мріють, щоби вижили всі тварини, і особливо їхні домашні улюбленці, мріють обійняти тата, який залишився захищати Україну, зустріти бабусю, яка не змогла з ними поїхати, повернутися додому і заснути в своєму безпечному ліжечку, — розповідає кандидатка педагогічних наук, соціальна педагогиня і соціологиня Ірина Кежковська, яка допомагала описувати малюнки.

Марина Беседіна разом з двома доньками Марією та Софією, яким шість та дев'ять років, залишила рідний Миколаїв 8 березня і вирішила приїхати до Кошаліна, оскільки тут живуть їхні родичі.

— Софія намалювала картину, а я написала листа. Вгорі на малюнку — ангел, який захищає місто, та наші ЗСУ, які збивають загарбників та танки окупантів — це стан на сьогодні. А у листі я написала про те, чого прагнемо в майбутньому — нарешті повернутися додому й побачитися з рідними, — каже Марина. Перед тим, як потрапити до Кошаліна, вони певний час жили у Варшаві неподалік аеропорту, де постійно літали літаки. І Марію та Софію щодня потрібно було заспокоювати, переконувати, що вони в безпеці. Тим не менше, коли дівчата чують сирени поліції або швидкої допомоги, страх знову вертається...

На виставці представлено 50 робіт. Кожен малюнок можна купити: репродукція малюнку у форматі А4 коштує 20 злотих, а плакат завбільшки 40x50 — 100 злотих. Замовлення приймає товариство «Майстерня» — контактувати можна через фейсбук (facebook.com/MajsterniaKoszalin) або за телефоном 729-840-847.

Всі зібрані кошти буде спрямовано на дофінансування п'ятого табору для дітей, у яких візьме участь 150 малят з України та Польщі (з 11 липня по 12 серпня). Репортаж з табору читайте у черговому номері «НС». Крім того, кошти підуть на створення документального фільму, у якому діти розкажуть про свої малюнки. Зйомка силами студентів Лодзької кіношколи запланована на кінець липня. ■

Анна ВІННИЦЬКА

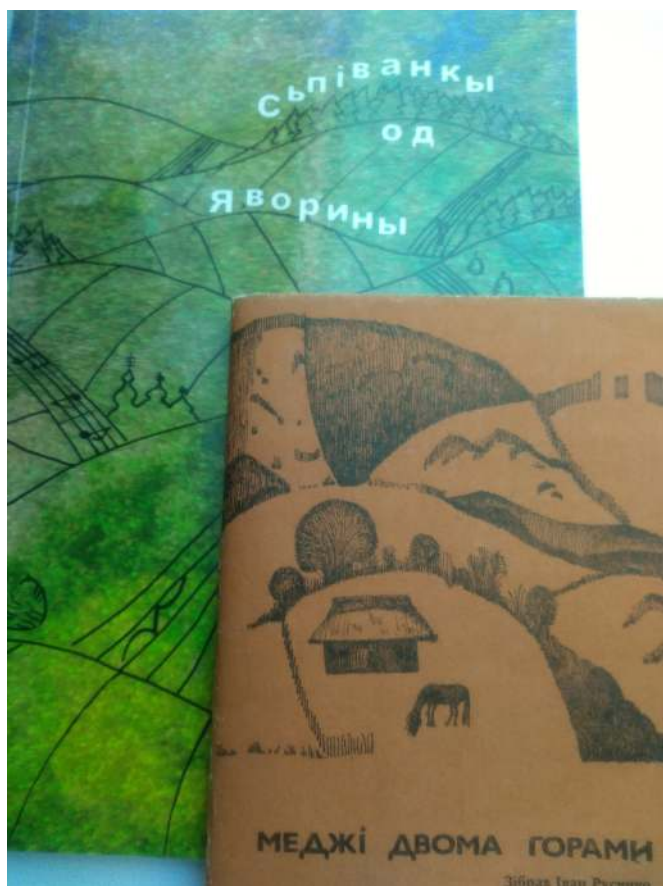
По обох боках Бешкіду

Покля жили наші баба Марина, а вмерли як мі було лем 12 років, часто чул єм, коли споминали часи до 1914 рока, же «ходили на мадяры». В таких споминах спереди той історичной дати барз часто было почути, же ишло ся до родини до Бехерьова ци Ондавки. Ходили навет до Бардейова, до котрого было так само далеко як до Горлиц, коли была даяка важна потреба. До I Сьвітової війны не было в нас границі, выштыки были-зме громадянами кесаря Франца—Йосифа. Нашы газдове, жебы заробити пару міхів пшениці, ходили жниувати на Мадяры, а газдыні на ярмак до Комлошы або до Зборовы. Комлошы тепер неє, бо ся замінила на Хмельову, але стары Конечняне памятают о нї.

Родини з обох боків гірського хырбета сходили ся як сусіде. Были покуманы, породинаны, бо ся женили медже собом в єдну и другу страну. Маме тепер такы самы назвиска по сусідніх селах в Конечні, Регетівці ци Бехерьові и Регетівці. Єден з няньовых кузинів, він был по браті, а няньо по сестрі, мал одтамаль жену. Наша бесіда была и єст майже єднака, подібны звичаї, обряды и барз близка народна культура. Были невеличкы ріжницї ци в бесіді, ци церковнім порядку, але такы міг зауважыти дахто збоку; для місцьовых то было своє, спільне. Жебы тото показати - зверну ся до сьпіванок з тых сусідніх сіл. За нашы послужат мі тексты, які записал єм од мойой кузинкы по стрыку Максимі (Сьпіванкы од Яворины, Горлиці 2006). До тых з южной страны Бешкіду буду зазерал до збірки сьпіванок списаных Іваном Русинком в Бехерьові и Регетівці. (Меджі двома горами. Збірник пісень із Бахерова та Регетівки Бардіївського округу. Зібрав Іван Русинко, Пряшів 1983).

Коли перезріл єм змісты в обох книжочках, то ствердил єм, же Євчын є дуже богатший, бо налічує 145 текстів, а Русинків лем 56. Не в тому річ, котра містить більше пісенного материялу, а в тому, тілко спільного найдеме в тых сьпіванках. Выходит на то, же таких безпосередніх звязків, коли в текстах повтарят ся їх зміст, аж так дуже неє. Нарахувал єм їх понад десят. Але зато праві во выштыках інших маме такы самы ситуації и їх героїв. Бо ся кохають, а не можут быти разом. Тай таких, коли ся розходять, бо або він, або она нашли собі іншого. А як часто єдно або друге зрадило, то тому переліку неє кінце.

Займу ся ту лем тьма, котры мають барз дуже спільного и вказуют на анонсувану юж близкість наших сіл. Не буду переконувал ци дана пісня пришла до Конечной з тамтой страны, ци може на відворот - сусіде взяли єй од нас. Был єм зо трираз на регіональнім фестивалю пісні «Маковицька струна» в Бардейові, тай там што хвилю мусіл єм стверджати, же знам не лем мелодію даной сьпіванкы, але нерідко пригадували ся мі и їх слова. Минуло гнеска юж сімдесят років од вигнання, и ишы більше од часу як на границі стали фінанцы, але знаны стары «хїты» дале жыют в народі. Сам факт близкості фольклорного материялу не дивує, бо Бардіївский округ сусідує з нашыма селами. Прига-

дую ту собі ишы таку ситуацію з сусідами зо Словації. Трафило мі ся быти тіж на великім фестивалю в Свиднику. Сідили-зме з Богданом Гальчаком дос высоко од сцены, тай од часу до часу рекли-зме дашто до себе. Нараз зо заду дало ся почути запитаня: «Одкаль вы-сте?» Повідаме, же з Польщи, а они на то: «А ми думали, же вы-сте нашы». Свидник є дос далеко од Конечной, не зьвідали-зме ся одкаль они, але одкаль бы не были, то разом были-зме свої. Так єм ся до них одозвал. Зрозуміл єм по голосі, же ся того не сподівали. А мы трафили на тот фестиваль при нагоді конференції в Свиднику. Жалую, же юж їх певно не буде, а може я за старий, жебы ня на таку запросили.

Порівняня текстів спільных для наших сіл зачну од слів сьпіванкы: «В зеленім гаю древко рубають». По тамтій страні записана была од Марії Русинко з Бехерьова. Спільне з Автором збірника назвиско вказує, же то може його близка родина. Пят стрічок тексту першого вірша ріжнят ся лем поодинокыма словами. В перші лінійци неє розбіжності. В другі подібні, навет такі не цалком порядни наш зворот «Падают велькы...» повтарят ся в обох текстах. В треті появляють ся ріжницї. В нас было «Под іх позберай, наклад до огня...», а в Бехерьові сьпівали: «Идий позберай, А шмарь на воду, (...)» - дале ся згаджат. Четверта є спільна: «В пятницу...», - «Х пятницу...». В пяті зміны праві непомітны: «Під перком ходит...», — «Під перком иде...». Зато в шесті зміны вражають, бо коли конечняньска фрайрка лем бы «перко змінила» зрадникови, то бехерівска збен-тежена красуня сьпіват: «Зараз бы я єй главичку стяла». Конечнянка в остатній звертат ся до рыхтаря (війта) о поміч ци раду, а бехерівлянка є барз рішуча:

«Главичку стяла,
В Дунай шмарила,
Най не любує
Мойого фрайра». с. 18-19.

Як иде о лексику, то в ній праві жадных ріжниц неє. Фонетичні тіж сходство праві полне. Заховане є наше задне тверде «ы», нпр. тріскы, але зо словацкой страны маме, як в нас повідали сільске «х пятницу», ци ишы «г неділю». В Конечні тіж так бесідували, але переважні старшы люде. Мій запис был роблений аж в 90-х роках, тай кус може через редакторску дба-ліст, чытаме «В пятницу» з твердом конечняньском кінцівком на «-цу». Бо в нас тото «ц» остало до гнеска тверде: зато маме «боцан», «уца», «пшеница» ітд. Для порядку и ілюстрації сходств и розбіжностей треба бы было прикликати полны тексты з обох сіл, або хоц лем по пару віршів, але з увагы на ограничыня в друку не зробиме того.

Друга, яку возьме з Бехерьова то: «Гей, мам я косу», котра в обох версиях тіж є спільна. Пригадує мі ся, же в Конечні повідали о нї, же є «радоциньска». Спіткал єм ся з тым тіж в якійсь професійональній обробці. Авторитетом не можут ту быти наші няньо, бо юж їх давно неє медже нами. Любили єй сьпівати, коли ишли косити уку. Радощина сусідує з Конечном и є недалеко од границі, але ближе ї до Ондавки. Памятаме дале о тім, же не глядаме одкаль пришла сьпіванка, смотриме на текст. Євка подала пят віршів, а Русинко сім. Коли я записувал од Євкы тексты, то мала она юж «свої роки», як в нас повідали. Запис был здійснений понад 20 років пізніше ніж Русинків. Я и гнеска не можу ся надивувати Євчиній памяти. Коли нагварял єм єй жебы записати для наступных поколінь нашу народну спадшыну, то было юж понад пятьдесят років по вигнаню. Не было юж з кым консультувати текстів, старшы повмерали, а молоды пісень праві не знали. Одталь мій подив для Євчиной головы. Не мож ту проте не спомнути, же кед зыйдут ся на весілю ци забаві ишы тепер наші люде, то потрафлят засьпівати! Деси там в глибокій памяти штоси остало, тай старшы и молодшы разом заголосят.

Зазрime ишы до тексту сьпіванкы: «Учко, учко, учко зелена» як то єст записане в конечняньській версії заголовка и: «Лучка, лучка, лучка зелена» в

бехерівській. В Конечні все было чути «ука» ци «уца», зато ту маме два варіанти вымовы и запису. Подібно сусіде кепкували собі з Конечнянів, же в них «уци пасут ся на уци». Така зграбна гра слів. Добрі бы было, жебы подібны дотепны приповідкы не забывали ся. Тота рекрутска пісня была шырше зна-на на Лемковині. Вповні повтаряють ся ту слова трьох віршів, котры зачынають ся од слів: учко, жытко, винце. Другы три, бо маме їх ту по шіст, сут ріжны. В Конечні было: «Дубе, дубе; Файо, файо; Дівча, дівча», а в Бехерьові: «Конич, конич; Овес, овес; Гора, гора». Мене кус дивує лем тот остатні варіант з гором, котру кандидат в рекруты мал бы копати. Певно не выясниме ту тоту загадку. Якбы то было кус ближе горы, на котрій ишы тепер видно руїны замку, під котрым Кошут мал закопати скарбы, то бы то якоси выглядало.

З лучком, коничом, вівсом, жытком ци винцом, дубом, файом, а на кінци в Конечні дівчатом, справы мають ся цалком подібні, хоц и з варіаціями. Жытко в Конечні не буде кому тяти, бо паробок буде воювати. В Бехерьові тот хлопчыско буде «броню носил». Зауважальна ріжниця є тіж при винци, бо по конечняньській страні не буде кому пити «як він буде в землі гнити?». Бехерівский паробок лем ишы думат, хто го буде пити «як він буде з дому ити?». Є ишы и така стилістична забава, же в обох селах ужываны были слова «як и кед», але практичні так, як кому пасувало. Нашли бы ся ишы даякы дрібничкы, але они ничого ци в семантиці, ци в стилістиці не зміняють.

Закінчу пригаданьом пару інших сьпіванок, близких текстово ци тематичні и може даколи до них верну. Толди заангажую мою дівку, працівника музичной академії, яка записувала ноты до Євчиных сьпіванок, жебы тепер порівняла нотний запис и в тот спосіб потвердила як колиси близко было нам до краянів по тамті страні гірського хырбета. Пасували бы ту м.ін: «Не кашлий, Ганічко»; «Мала я фрайра» ци «Мати сына проклинала». Як бым додал няньовы, такы як: «А мы двое нич не маме»; «Зродили ся теркы» ци «Пасло дівча павы», то материялу до порівняня было бы аж надто дуже. Няньо грали по весілях, долго были парібком, то їх засіб сьпіванок был дуже богатший ніж Євчын. На превеликий жаль, коли няньо жили, я ишы не думал о записуваню конечняньского пісенного репертуару. ■

Андрій КСЕНИЧ
Фото автора статті

Zjednoczenie Łemków uruchamia
bezpośrednią pomoc
dla osób uciekających przed wojną.

Konto do wpłat na pomoc

09 1240 5110 1111 0011 1189 0340

Історія

Київські уроки Януша Корчака

Найбільш вражаючий епізод у біографії Януша Корчака припадає на кінець його життя. 5 серпня 1942 року він очолив колону вихованців дитячого будинку, яка вирушила на залізничний вокзал, щоб відправитись до концтабору Треблінка. Там усі загинули у газовій камері. Цей епізод часто згадується в працях про Корчака, а також дуже яскраво й трагічно змальований у кінострічці Анджея Вайди «Корчак». Менш відомі інші сторінки його життя, в тому числі перебування в Україні і зокрема Києві.

Від Варшави до Києва...

Вперше він відвідав Київ у дні католицького Різдва — в грудні 1915 року. Приїхав у короткочасну відпустку як Генрік Гольдшмідт — поручик російської армії і військовий лікар дивізійного польового госпіталю. Він народився 1878 року у Варшаві, там закінчив медичний факультет університету і працював за фахом. Відвідав низку країн Європи, де спостерігав за роботою дитячих лікарень, інтернатів та притулків. Поряд із медициною Гольдшмідта вабила й педагогіка: з 1912 року він керував Будинком сиріт у Варшаві. Став відомим письменником (під псевдонімом «Януш Корчак»). Тобто до Першої світової війни вже проявив себе як енергійна, цілеспрямована й творча особистість. З початком війни, як «підданий російської імперії», пішов на фронт.

«Сумна дама»

В Києві доля звела Гольдшмідта із Марією (Мариною) Роговською-Фальською, яка теж була доволі неординарною особистістю. Народилась вона (до речі, майже його однолітка) у шляхетній збіднілій польській родині. Здобула педагогічну освіту, але з юних років захопилась соціалістичними ідеями. Стала членкинею ППС (Польської соціалістичної партії), була особисто знайома із Юзефом Пілсудським. Отримала за свою партійну діяльність три роки заслання у Вологді. Потім одружилася з лікарем Леоном Фальським, з ним переїхала до міста Воложин (на території сучасної Білорусі). Там зазнала великого горя: почалась епідемія тифу, яка забрала життя чоловіка. Пізніше, теж від хвороби, померла і донька Марії. До Києва жінка приїхала, вже вбрана у темний одяг з білим коміщем, зовні схожа на черницю. Виглядала зосередженою, майже не посміхалась, за що отримала прізвисько «сумна дама». Там взялася керувати притулком польських хлопчиків (на вулиці Багговутівській), яких вивезли із Варшави. Для жінки це була нелегка справа: на плечі Марії впав важкий тягар — турбота за долю шести десятків розбішак. Саме в цей час, неначе Богом посланий, у притулку з'явився Генрік Гольдшмідт.

▲ Януш Корчак і Марія Роговська-Фальська
Джерело: Вікіпедія

Великий реформатор з педагогіки

Він відразу привернув до себе хлопчачу увагу: по-перше — чоловік, по-друге — офіцер, і по-третє — письменник, який багато чого знав і вмів про це захопливо розповідати. Гольдшмідт (Корчак) мав гарний педагогічний досвід, бо перед війною працював із подібними хлопчиками-сиротами. Він відразу ж опинився у гущі подій: одного з вихованців звинуватили у крадіжці годинника, і йому загрожувало вигнання з притулку. Корчак взявся за розслідування справи, але не сам, а за допомогою дітей. Був організований суд, під час якого доброзичливо й уважно розглянули справу: вихованці взяли на себе ролі судді, прокурора й захисників, з'ясувавши, що хлопчик не винен. Після цього Корчак розпочав організацію самоуправління у дитячому закладі; було організоване щось на кшталт «парламенту». Вихованці почали випускати власну газету, і педагог-реформатор першим підготував для неї публікацію. Він постійно знаходився у колі дітей, грав із ними в шахи, оповідав різні історії і притчі, цікавився їхніми долями, спонукав до роздумів і взаємоповаги. Втім, незабаром Корчак знову повернувся до своєї частини, але листування з хлопчиками ще деякий час тривало.

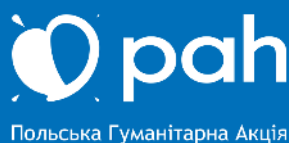
Турбота за дітей

Невдовзі доля знову закинула Корчака на Київщину, бо сюди перемістили польовий лазарет. В самому Києві із тих будівель, де він працював як педіатр і вихователь, збереглася лише одна — на вулиці Володимирській 47. Зараз на ній меморіальна дошка, а тоді знаходились гімназія для польських дівчаток і дитячий садок. Корчак працював також у трьох сиротинцях для українських дітей під Києвом. Пізніше, коли повернувся до Варшави, очолив Дім сиріт для єврейських малят. Втім, він не зважав на національність, бо передусім бачив перед собою дитину. Корчак сам пережив «сумне дитинство», тож як ніхто співчував своїм маленьким вихованцям і пацієнтам. 1917 року в Росії відбулась революція, і настали «сму́тні часи». «Київ. Хаос... — писав Корчак, згадуючи минуле. — Вчора більшовики — сьогодні українці (напевно, УНР — авт.) — наближаються німці, іще царська Росія...» І в цих тяжких умовах він намагався, перш за все, «вберегти дитину». Як лікар, бачив довкола кров, рани і смерть, однак вважав, що «найгірше, що можна побачити, це п'яницю, що б'є беззахисну дитину». Корчак жив у напівпідвальному помешканні, працював 18 годин на добу, мало їв, але намагався покращити життя сиротам. Він замінив їм батька і матір, хоча повноцінної заміни не може забезпечити і найгеніальніший педагог. Та Корчак зробив все, щоб зменшити прірву між батьками і дітьми, педагогами й учнями, світом дорослих і дітей.

Уроки для дорослих

Саме там, на Київщині, Януш Корчак розпочав свою головну педагогічну працю — «Як любити дітей» (в оригіналі пол. «Jak kochać dzieci»). В ній автор повідомив прості і доступні речі, усвідомивши які, батьки відкриють шлях до сердець власних дітей. Найголовніше, що дитина — така ж людина, як і дорослий, тож її треба поважати, зважати на вік, емоційні і психологічні особливості, і ніколи не піднімати руку на малюка, бо насилля в родині породжує іще більше насилля в суспільстві. Прикладів достатньо — від усіляких тиранів до серійних вбивць. Так Януш Корчак дав уроки людяності дорослим, щоб вони створили комфортніший світ для власних дітей. На жаль, сам він став жертвою людиноненависної системи, породженої не повноцінними суб'єктами — вчорашніми рабами домашніх деспотій. Світ, спокутуючи свою вину, спорудив Корчаківі багато пам'ятників, на яких він разом з дітьми. Але найтриваліша пам'ять — його праці та ідеї людяності для світу й майбутніх поколінь. ■

Анатолій ШОРОХОВ

Польська Гуманітарна Акція

ПРОГРАМА ТИМЧАСОВОЇ
ШВИДКОЇ ДОПОМОГИ
(TEMPORARY RAPID ASSISTANCE, TeRA)
ВІД ПОЛЬСЬКОЇ ГУМАНІТАРНОЇ
АКЦІЇ ДЛЯ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ВТЕКЛИ
З УКРАЇНИ

Вам довелося покинути Україну через війну? Ви чи ваша родина зараз у Польщі та потребуєте допомоги? Ви та/або ваша родина не в змозі задовольнити свої базові потреби?

Ви можете претендувати на участь у програмі TeRA від PGA. Основна мета цієї програми полягає в тому, щоб допомогти людям, які втекли з України через війну, та найбільше потребує допомоги в задоволенні базових потреб.

ХТО МОЖЕ ПОДАТИ ЗАЯВКУ НА УЧАСТЬ
У ПРОГРАМІ TeRA?

Якщо ви або ваша родина втекли з України через війну 24 лютого 2022 року або після цієї дати (або з 9 лютого 2022 року, побоюючись можливості вторгнення) і ви відповідаєте одному з наступних критеріїв:

- Ви самотня жінка
- Ви були вимушені покинути свого чоловіка/партнера
- Ви або члени вашої родини мають інвалідність
- Ви не можете працювати через проблеми зі здоров'ям
- Ви літній/я чоловік/жінка (пенсійний вік)
- Ви очолюєте сім'ю з дітьми
- Ви вагітна або жінка, що годує грудну дитину
- Ви або член вашої родини страждаєте на хронічні захворювання
- Ви переміщений студент/молода людина

ВІДПОВІДНІСТЬ НАШИМ КРИТЕРІЯМ НЕ ГАРАНТУЄ
БЕЗУМОВНЕ ОТРИМАННЯ ДОПОМОГИ!

Зауважте, що не кожен, хто подає заявку, матиме право на допомогу. Тільки верифіковані особи, що найбільше потребують допомоги, можуть бути затверджені для отримання допомоги в рамках цієї програми.

Подання заявки на програму TeRA є безкоштовною. Вас також попросять надати згоду на збір та обробку ваших персональних даних для цілей гуманітарної допомоги.

ЯКЩО У ВАС Є ЗАПИТАННЯ, ВИ МОЖЕТЕ:

Знайти інформацію на нашому сайті pah.org.pl

Зателефонувати на гарячу лінію 0 800 105 555 (безкоштовно для абонентів польських мобільних операторів) або на +48 573 834 598 (Telegram, Viber, WhatsApp)

написати нам запит на електронну адресу feedback.pl@pah.org.pl

Фонд
Український
Народний Дім
у Перемишлі
Fundacja
Dom Ukraiński
w Przemyślu

ul. Kościuszki 5

37-700 Przemyśl

PLN:

88 1600 1462 1838 9708 6000 0001

ПІДТРИМАЙ
РЕМОНТ
УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДНОГО ДОМУ
В ПЕРЕМИШЛІ!

Поради для українців, що втекли від війни

Від 24 лютого українці, які втікають від війни до Польщі, зіткнулися з величезною кількістю складних ситуацій. Пропонуємо вашій увазі відповіді на найчастіші запитання (першу частину читайте в попередньому номері газети).

Пошук роботи

Перш ніж шукати роботу, треба зробити резюме та перекласти його польською мовою! Скласти резюме самостійно досить просто — за допомогою програми «Конструктор резюме» (в інтернеті багато таких програм). Далі треба перекласти резюме польською, в чому вам можуть допомогти перекладачі-волонтери. Пошукати перекладачів-волонтерів можна на сайті translatorsforukraine.eu. Або одразу звертайтеся до агенцій з працевлаштування чи служби зайнятості. Зокрема, радимо звернути увагу на центр кар'єри в програмі Vdoma — vdoma.org, яка надає комплексну професійну підтримку на ринку праці. Тут вам допоможуть зробити резюме польською, підготують до співбесіди і врешті сконтактують з потенційними роботодавцями.

Обов'язково йдіть на курси польської мови! Звісно, існує робота, яка не потребує знання польської, зокрема: збір овочів/фруктів, розкладання товарів на полицях, пошив медичних масок тощо. Але знання (або навіть розуміння) польської мови не просто суттєво спростить вам життя в Польщі, а й збільшить ваші шанси знайти гідну роботу. Через те, що до країни приїхали мільйони українців, знайти курси польської мови, на перший погляд, не просто, але курси є, і їх чимало! Де шукати? Безкоштовні мовні курси проводять деякі фонди, зокрема фонд «Наш вибір». Також мовні курси існують при школах, бібліотеках, костелах тощо. Радимо перевірити, які заходи та ініціативи є у ваших районах. Наприклад, для українців, які мешкають у Варшаві, створено інформаційний довідник, який містить багато корисної інформації, зокрема стосовно курсів польської мови: warszawaukraina.pl.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Курси польської мови існують при поліцейських школах, про це нижче.

Знайдіть поліцейську (пол. *policealna* — післяліцейна) школу, опануйте нову професію або підвищте кваліфікацію власної. В Польщі існує розвинена система закладів освіти для дорослих — поліцейських шкіл. Вони дають додаткову професійну освіту на базі середньої. Зазвичай таке навчання триває від 1 до 2,5 років. Після закінчення навчання та складання іспиту можна отримати диплом, який підтверджує отриману професійну кваліфікацію. Частина з них — це безкоштовні школи, де ви вивчаєте польську мову, опановуєте нову професію або покращуєте існуючі навички. Ось декілька сайтів поліцейських шкіл, де ви можете пошукати для себе професію: cosinus.pl, pascal.edu.pl, edicus-warszawa.blogspot.com.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Зазвичай навчання у поліцейських школах відбувається у суботу та неділю, тож доки ви навчатиметесь у такій школі, зможете паралельно працювати.

У пошуках роботи звертайтеся до профільних агенцій, шукайте вибір-

Фото з фейсбук-сторінки Варшавської української школи

ково на сайтах з працевлаштування або «прицільно» на сайтах конкретних компаній!

Зверніть увагу на Центральну базу пропозицій роботи: oferty.praca.gov.pl. Агенції з працевлаштування: ewl.com.pl, pracadlaukrainy.pl. Сайти: pracuj.pl, praca.gov.pl, pracawpolsce.gov.pl, praca.gov.pl.

Якщо ви приїхали після 24 лютого, наявність PESEL дає вам можливість шукати роботу. Після того як ви знайдете роботу, ви матимете виконати низку формальностей, зокрема підписати «Трудовий договір» (пол. *Umowa o Prace*) або «Договір-доручення або замовлення» (пол. *Umowa Zlecenie*). «Трудовий договір» та «Договір-доручення» — різновиди договірних відносин між вами та роботодавцем. На цьому етапі чимало українців губиться і або підписує документи, не вникаючи в їхній зміст, або взагалі воліють працювати неофіційно, без оформлення трудових відносин із роботодавцем. Ще одне актуальне питання при працевлаштуванні — відмінність у зарплаті між *brutto* і *netto*. Також досить часто нас питають: яка мінімальна зарплата у Польщі, чи є право на відпустку тощо. Тож у випадку питань та сумнівів ви можете телефонувати на інфолінію Українського дому 727-805-764. Також ми радимо звернути увагу на корисний ресурс uhr.org.pl. Тут ви зможете знайти необхідну інформацію з питань працевлаштування. Крім того, корисним є сайт zielonalinia.gov.pl. У разі суперечливих питань, які стосуються умов роботи, можна зателефонувати на гарячу лінію Інспекції праці (пол. *Raństwowa Inspekcja Pracy*). Контакти гарячої лінії — на сайті rip.gov.pl.

Здоров'я

Українці, які приїхали після 24 лютого, мають можливість безкоштовно скористатися медициною в межах Національного фонду здоров'я (NFZ). Для цього необхідно мати PESEL з подисом UKR, який підтверджує законність перебування в Польщі. Безкоштовна допомога включає лікування

та консультації в державних закладах охорони здоров'я. У разі відсутності PESEL, але за наявності штампу про перетин кордону Прикордонної служби Республіки Польща, за екстреною медичною допомогою можна звертатися до прийомного пункту лікарні (пол. — *ostry dyżur*).

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Ви можете скористатися пільгами Національного фонду здоров'я NFZ на тих самих умовах, що й громадяни Польщі!

Якщо є потреба звернутись до лікаря або виникли питання, пов'язані зі здоров'ям, зателефонуйте на гарячу лінію NFZ, яка працює цілодобово та безперервно, за номером 800-190-590.

Фото з сайту pikabay.com

Вночі з 18 до 8 ранку та у вихідні дні гаряча лінія працює за номером 800-137-200. Тут ви отримаєте консультації українською мовою!

Якщо ви або ваша дитина маєте в Україні встановлену інвалідність, обов'язково підтвердьте її у відповідних польських органах. Наявність інвалідності в Україні не означає автоматичне підтвердження її в Польщі. Підтвердження інвалідності потребує часу та витрат на переклад відповідних документів у присяжного перекладача. Та це варто зробити, зокрема через те, що в Польщі для людей із інвалідністю передбачена низка виплат і пільг. Крім того, виплати отримують батьки, які не працюють через догляд за дитиною, яка має інвалідність.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Якщо ви потребуєте перекладу документів для підтвердження інвалідності, уточніть, які саме папери вам потрібно перекласти у присяжних перекладачів, бо така послуга коштує чимало. Для деяких документів підходить переклад, зроблений

власноруч або перекладачами-волонтерами.

Перелік присяжних перекладачів — на сайті arch-bip.ms.gov.pl.

Оберіть собі сімейного лікаря або педіатра дитині. Ми радимо не зволікати, не чекати, доки щось станеться, а за можливості завчасно обрати собі сімейного лікаря і укласти з ним декларацію. Для цього ви можете звернутись до поліклініки (пол. — *przychodnia*) за місцем проживання. Вже на цьому етапі він може підняти низку питань, пов'язаних із вашим здоров'ям: зокрема, питання про щеплення, проблеми зі здоров'ям, скерувати вас на аналізи та обстеження або до інших спеціалістів. На тлі подій, які відбуваються в Україні, через нервування, стрес, зміну харчування і способу життя у багатьох біженців суттєво погіршився стан фізичного та психічного здоров'я. Тож ми радимо не запліщувати очі на проблеми, пов'язані зі здоров'ям, не відкладати візит до лікаря надовго. Тим паче, що до деяких лікарів, зокрема неврологів або психіатрів, зазвичай запис на декілька тижнів або навіть місяців наперед.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Ви завжди можете записатись на прийом до приватної клініки на комерційній основі, відносно без черг! Лікарів, які розмовляють українською, а також відгуки про них, можна знайти на сайті znanylekarz.pl.

Зробіть всі необхідні щеплення. В Польщі ви можете зіткнутися з ситуаціями, коли у вас попросять документи про зроблені щеплення. Це потрібно, зокрема, при влаштуванні дитини до садочку та навчального закладу або навіть дорослому для деяких робіт. Тож подбайте про наявність щеплень заздалегідь. Перелік необхідних щеплень можна отримати у сімейного лікаря або педіатра.

І дорослі, і діти в Польщі можуть безкоштовно відвідувати стоматолога. У разі гострого болю ви можете звернутись до будь-якого зубного лікаря чи медичної клініки, яка підписала договір із Національним фондом здоров'я NFZ, і обов'язково отримаєте екстрену допомогу. Також ви можете розраховувати на безкоштовне профілактичне лікування, гігієнічну чистку та деякі інші стоматологічні послуги.

Про гуманітарну допомогу та соціальні виплати

Як можна отримати гуманітарну та фінансову допомогу?

Всі українці, які приїхали після 24 лютого і оформили PESEL, можуть розраховувати на одноразову виплату 300 злотих на людину. Також передбачені інші виплати, зокрема: 500 злотих на дитину щомісячно, «Сімейний капітал опіки» з догляду за дитиною, виплати за інвалідністю, виплати на утримання дитини з інвалідністю тощо.

Детальніше про виплати — на сайті gov.pl (вкладка «Соціальні виплати»).

По всій Польщі є чимало місць і створено чимало ініціатив, де біженці з України можуть отримати якусь підтримку та допомогу. Це може бути допомога у вигляді продуктових наборів, карт на закупки, купонів у безкоштовних магазинах, склади з одягом, інше. В перші тижні війни місць, де можна було поїсти, переночувати, взяти одяг, **II.**

КУЛЬТУРА

«Прочитана Україна»

У Бидгощі у червні відбувся фестиваль «Прочитана Україна», який став прикладом цікавого підходу до презентації української культури.

▲ Анета Камінська і Євгенія Непиталюк

В програмі заходу була сучасна українська поезія, музика, фільми, графіка та театральна вистава. Організатори з Міського центру культури (МЦК) у Бидгощі підкреслили, що один з найжорстокіших проявів війни — це атака російського агресора на українську культуру, якої, як вважає кремлівський тиран, взагалі не існує. Тому її поширення у Польщі є внеском у боротьбу за українську незалежність. Захід дав можливість полякам познайомитися з сучасним мистецтвом сусідньої країни, а українцям, які перебувають у місті, — зустрітися зі своїми митцями.

Фестиваль відкрила виставка графічних репортажів, створених художницею Юстиною Могитич під час фестивалів Jazz Bez у Львові. Роботи художниці виконувала безпосередньо під час концертів. Як відзначила на відкритті виставки, йшлося не стільки про втілення візуальних деталей, скільки про реалізацію художнього бачення та відтворення атмосфери і емоцій. В межах Бидгоського фестивалю відбулася й презентація української поезії, присвяченої війні. Вірші читали польською та українською. Їх підібрала Анета Камінська, польська поетеса

та перекладачка. У її опрацюваннях та перекладах видано декілька антологій української поезії: «Апельсинові дольки» (2011), «30 віршів з-за кордону» (2012), «Схід-Захід» (2015), а також збірки віршів Назара Гончара, Галини Ткачук, Емми Андіївської та інших. Анета Камінська підкреслила, що більшість презентованих творів написані після 24 лютого: «Ця поезія дозволяє

краще зрозуміти, що нині відчувають і переживають українці. Частина поетів творить, але інша прямо у соцмережах пише, що не знаходить слів для опису поточної ситуації». Анета зауважила також, що в тематиці творів домінують переживання, пов'язані з вимушеною еміграцією, життям поміж сигналами тривоги та обстрілами. Публіка почула твори Юлії Мусаковської, Галини Крук, Ірини Шувалової та Ірини Вікиричак. Остання деякий час працювала асистенткою нобелівської лауреатки Ольги Токарчук. У листопаді 2019 року в «НС» ми друкували розмову з Іриною. У Бидгощі зачитали її вірш «Дружба під час війни». У творі поетеса відзначає, що в ХХІ столітті у Європі дружба для українців — це не фізичні, а віртуальні обійми. Ця дружба починається удосвіта разом із сиренами повітряних тривог. Ця дружба — це і молитва за близьких і знайомих. Це надсилання коротких запитань і отримання таких же відповідей, з яких дізнаєшся, що поки живі. І певної миті радієш, що не маєш близьких у Маріуполі, бо «серце замале, аби витримати Маріуполь». Вірш Юлії Мусаковської «Безпечне місце» — це, своєю чергою, поетичне відтворення дилем, яких у центрі Європи мало б вже не існувати. Авторка питає: чи можна відчувати безпеку у підвалі, який щомиті може перетворитися на братську могилу? Чи можеш взагалі почуватися в безпеці будь-де, якщо знаєш, що твої знайомі гинуть або варварський танк розчавлює цивільну автівку?

▲ Кадр з фільму «Бульмастиф»

▲ Юстина Могитич

Свої вірші читала також письменниця Катерина Бабкіна, яка за книгу «Мій дід танцював краще за всіх» (пол. «Nikt tak nie tańczył, jak mój dziadek», переклад Богдана Задури) була нагороджена Центральноєвропейською літературною премією «Ангелус». В межах фестивалю можна було побачити й документальні стрічки «Кров'янка» та «Бульмастиф». Перша торкається проблеми антисемітизму, друга — це історія воєнного ветерана з Донбасу, якому впоратися з важким минулим допомагає пес породи бульмастиф.

Організатори передбачили й зустріч з актором та режисером Михайлом Ілленком та презентацію його фільму «Толока». Він створений за мотивами віршів Тараса Шевченка. Це своєрідне відображення історії України від часів козацтва, крізь війни та Голодомор, аж до Чорнобильської катастрофи і сьогодення. Про враження публіки подбав і українсько-польський гурт ZEMLA, який у творчості поєднує український фолк та сучасні електронні звуки синтезаторів. Бидгоські мандри українською культурою закрила вистава «Життя на випадок війни». В ній українські мисткині перенесли глядачів в атмосферу війни, яка постійно триває. Це історія про спроби вижити, контроль емоцій, боротьбу, приховування чи здобування нових звичок.

Бидгоський фестиваль широко представив сучасну українську культуру в усьому її різноманітті. Шкода тільки, що причиною і головною його темою стала війна... ■

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

отримати продуктові набори, існувало більше. Зараз деякі центри припиняють або скорочують свою діяльність. Але тим не менш, є організації, які як допомагали, так і продовжують це робити. Якщо йдеться про продуктові набори або побутову хімію, таку допомогу можна отримати в Червоному Хресті, Карітасі або в деяких осередках соціальної допомоги (OPS).

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Організації самі визначають для себе пріоритетні категорії населення, яким вони допомагають! Зазвичай у пріоритеті — багатодітні родини, люди з підтвердженою інвалідністю, жінки віком понад 60 років тощо. Також є організації, які надають фінансову підтримку, зокрема це ООН. Якщо ви шукаєте матеріальну або гуманітарну допомогу, знайдіть організації, які надають консультації або соціальну допомогу, і дізнавайтесь, що саме вони пропонують.

Зараз по всій Польщі створено чимало ініціатив, де можна залишити дитину на літо. Якщо йдеться про садочки, то треба дізнаватись про «чергові» дитячі садочки, де спільно розміщують

малюків із різних дитячих закладів. По районах існує чимало ініціатив з численними заняттями, де можуть перебувати діти, зокрема так звані «Світлиці для дітей-переселенців». У деяких школах створено літні табори, також є ініціативи на рівні міста. Наприклад, у столиці Польщі для українських дітей діє акція «Спільне варшавське літо», організована містом та Дитячим фондом ООН — ЮНІСЕФ.

Чи існують у Польщі українські школи? Це питання турбує багатьох українців, які за першої нагоди планують повернутися до України. Так, українські школи існують, понад те, після повномасштабного вторгнення рф в Україну в Польщі відкрилось кілька повноцінних українських шкіл. Зокрема, за ініціативи Фонду «Наш вибір/Український дім» та «Клубу католицької інтелігенції» у столиці відкрилась Варшавська українська школа: vshkolu.edu.pl. У деяких польських школах створені окремі класи для українських дітей. Але враховуючи кількість українців, які в'їхали в Польщу в пошуках

прихистку, на жаль, не всі діти зможуть потрапити до таких шкіл. Так само не варто розраховувати на те, що в вашій школі обов'язково будуть створені окремі українські класи.

«Немає нічого більш постійного, ніж тимчасове». Багато біженців з України, які приходять до нас на консультації, очікують найшвидшого закінчення війни, щоб повернутись додому. Через це вони не йдуть на курси польської, не влаштовуються на роботу, не ведуть дітей до шкіл тощо. Але ніхто не знає, коли закінчиться ця війна. І доки одні чекають і перебувають у шоківому стані, депресії, невизначеності, інші просто використовують будь-які можливості. І часом роблять це надзвичайно успішно. Тож не залишайтеся на самоті зі своїм болем, шукайте одинокців, осередки українців, культурні події тощо. Йдіть на курси польської, у будь-який спосіб покращуйте свої знання, навички та кваліфікацію. Нашим чоловікам в Україні дуже потрібна підтримка і важливо знати, що їхні родини не просто в безпеці, а що у їх-

ніх дружин, дітей, батьків «все гаразд», наскільки це можливо. Облаштовуйте своє життя, влаштовуйтеся на роботу, допомагайте Україні і тим самим прискорюйте нашу перемогу! І пам'ятайте, ви будь-якої миті можете повернутись додому, в Україну. Але доки ваш дім тут, в Польщі, подбайте про те, щоб цей час був проведений вами з користю.

Інфолінія Українського дому у Варшаві працює з 09:00 до 19:00 щодня (з понеділка по неділю) +48 727 805 764. Подзвонивши на інфолінію, ви отримаєте інформацію з питань легалізації перебування, волонтерства, допомоги з житлом для біженців. Також тут можна отримати юридичну, медичну, психологічну допомогу.

На консультацію можна також прийти стаціонарно до Українського дому у Варшаві. Вас приймуть волонтери за адресою: Заменгофа 1. ■

Інформацію підготувала
експертка консультативного пункту
Українського дому у Варшаві
Наталя ШИЛОВА

Програма тимчасової швидкої допомоги
(Temporary Rapid Assistance, TeRA)
від Польської гуманітарної акції (ПАН)
для воєнних біженців з України до Польщі

- Вам довелося стати воєнним біженцем з України через російську агресію в Україну?
- Ви або Ваша родина зараз у Польщі, маєте статус біженця (PESEL) та потребуєте допомоги?
- Ви можете претендувати на допомогу в рамках Програми TeRA від Польської гуманітарної акції

Як реєструватися на отримання допомоги?

Єдиним шляхом є **РЕЄСТРАЦІЯ ЧЕРЕЗ ІНФОЛІНІЮ**
тел. **+48 510 162 826**

Там приймуть Ваше зголошення та скерують Вас до одного з чотирьох пунктів реєстрації учасників проєкту TeRA.

Повна реєстрація біженців відбувається **ВИКЛЮЧНО** у цих пунктах реєстрації, до яких Вас направить інфолінія.

Усі зареєстровані заяви розглядаються Офісом ПАН і лише він приймає рішення, чи Ви зможете отримати таку допомогу. Реєстрація не означає автоматично, що Ви отримаєте допомогу. Допомогу отримують лише ці, хто відповідає відповідним критеріям.

Усі детальні інформації про проєкт знайдете на сторінці:

<https://www.pah.org.pl/karta-ua-pl/>

та під QR-cod

Колишні мешканці сіл Тростянець і Грозьова та їхні нащадки
запрошують усіх охочих взяти участь у зустрічі у рідних селах.
Заходи відбудуться 02-04.09.2022 року.

Детальна інформація за номерами:
+48 609 271 201 – Богдан Патра (Тшеб'ятів), +48 666 179 770 – Alina Bacic-Saliszewska (Słupsk)
Приїжджайте у рідне село!

Шановні друзі! Прихильники та випускники
української школи у Бартошицях!

З 24 лютого 2022 року наша школа прийняла понад 50 дітей з України, які були змушені покинути свою Батьківщину через жорстоку війну. Звертаємося до людей доброї волі з проханням подарувати дітям-біженцям трішки радості, щоб вони могли разом зі шкільними друзями відвідати навчальні екскурсії та одночасно пізнавати Польщу.

Важлива кожна фінансова допомога, яку можна перерахувати на банківський рахунок Товариства «Калина».

Nr rachunku: **80 8855 0004 2001 0001 6391 0001** (dla PLN)
Kod SWIFT: **POLUPLPR** IBAN: **PL 80 8855 0004 2001 0001 6391 0001** (dla zagranicznych przekazów)
z dopiskiem: **darowizna dla dzieci**
Заздалегідь УСІМ дякуємо!

Любомира Тхір, директорка школи у Бартошицях,
Управа Товариства «Калина»

29 липня 2002 року закінчив свій життєвий шлях

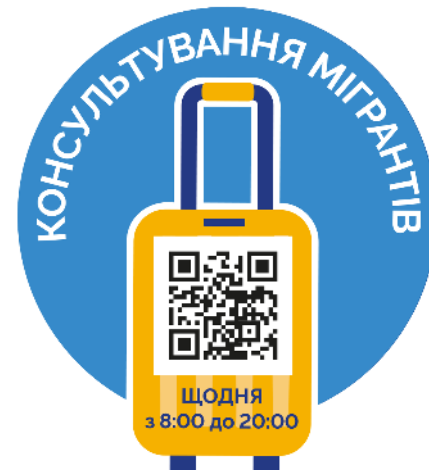
† ІВАН СПІВАК

Попри невблаганний плін часу надіємося, що Він залишиться в пам'яті багатьох з Вас.
Будемо вдячні, якщо згадаєте про нього та об'єднаєтеся з нами в молитві в ці дні.

Родина Співаків

РЯТУЄШСЯ ВІД ВІЙНИ?
ШУКАЄШ ТРАНСПОРТ,
ЖИТЛО, РОБОТУ?

ПЕРЕКОНАЙСЯ, ЩО ВСЕ БЕЗПЕЧНО!

ТЕЛЕФОНУЙ **527** З МОБІЛЬНОГО
НА БЕЗКОШТОВНУ
ГАРЯЧУ ЛІНІЮ В УКРАЇНІ

Nasze Slovo

Adres: Redakcja "Nasze Slovo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko,
Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora
naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, redaktorzy – Igor Szczerba
(Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-
Macyńska (Przemys), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga
Michaluk, prenumerata, reklama – Lesia Korostatewycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr
Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok),
Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów),
Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa),
Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan
Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa,
tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),

E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl

Internet: http://ukraincy.org.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2300 egz.

Pismo dofinansowane ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania,
skręcania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.
Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u,
w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie
www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl
lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00
lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym sta-
nowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Statki wyrażają точку zoru autorów i nie mogą być uosoblowane oficjalną pozycją
Ministra wewnętrznych spraw ta administracji.

